

„...mivel a cégünk felszámolás alatt van, megszűnik a flotta is, s kikapcsolják a telefonokat. Lehetetlen – gondoltam. Nem csak gondoltam, fel is csattantam. Az én egyházamat? Felszámolják? Rossz tréfa ez? Vagy valami rémálom?” Felszámolás alatt... ➤ 3. oldal	„Anna-Maiját azonban nem sokáig kellett pásztorolni – az ő közelében megnyíltak a szívek, őszinte érdeklődése, beleérző képessége mindenkit magával ragadott. A környezetében lévő emberek egymáshoz is közelebb kerültek.” Anna-Maija Raittelára emlékezünk ➤ 5. oldal	„Van, amire mindig jut pénz, és van, amire nincs – lobbitevékenység, hűbéri viszonyok befolyásolják itt is a döntéseket.” Beszélgetés Radosné Lengyel Annával ➤ 13. oldal	Szimfónia négy tételben ➤ 3. oldal Martin Modéus püspök látogatása ➤ 4. oldal Ótszáz éve született Huszár Gál ➤ 6. oldal Új evangélikus oktatási intézmények tanévnyitója ➤ 10. oldal Kölcsönkapott anyám ➤ 11. oldal
--	--	--	---

Martin Modéus, a svédországi Linköpingi Egyházkerület püspöke az idén száz éve született Raoul Wallenberg budapesti szobránál helyezte el az emlékezés virágait

➤ A svéd evangélikus diplomatáról összeállítás a 8–9. oldalon

Lelkeszi munkakezdés

Északon

Délen

Nyugaton

➤ Az összetartozás megerősítése jegyében az Északi Egyházkerülethez tartozó aktív lelkészek a Miskolctól pár kilométerre délre fekvő Mályiban találkoztak augusztus 28–30. között. A kismelt helyszín, a Tiszáninneri Református Egyházkerület Szabadidő- és Továbbképző Központja minden szempontból ideálisnak bizonyult: kényelmes szobák, különböző méretű előadótermek, finom ételek, természet, csend, tó, számos sportolási lehetőség, teljes körű technikai felszereltség, kedves és rugalmas vendéglátók.

FOTO: HORVÁTH-HEGYI ÁRON

➤ Szakmai továbbképzés, lelki felfrissülés és testvéri találkozás a gyülekezetekben és iskolákban szolgáló lelkészek számára – ebben lehetett része annak a közel nyolcvan lelkipásztornak, aki augusztus 27–29. között részt vett a Déli Egyházkerület munkaképző lelkészkonferenciáján Balatonszárszón. A lelkészek vezetőként nincsenek könnyű helyzetben, de felelősséggel tartoznak a rájuk bízottakért, ezt tükrözte az alkalom mottója: A vezetés művészete és küzdelmei.

FOTO: STERMECKZI ANDRÁS

➤ Révfülöpi hajókirándulással kezdődött az új munkaév a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkészei számára. Ez a jelképes program egyrészt azt szimbolizálta, hogy mindnyájan egy hajóban evezünk; másrészt – az egész tanácskozási is jellemző oldottabb voltával – azt volt hivatott demonstrálni, hogy az augusztus 28–30. között megrendezett konferencia ki nem mondott célja a testvéri, kötetlen beszélgetés lehetőségének megteremtése és azon keresztül a fraternitás erősítése.

FOTO: ADÁMI MÁRIA

SEMPER REFORMANDA

„Először is tudnod kell, hogy a Szentírás olyan könyv, amely minden más könyv bölcsességét bolondsággá teszi (Róm 1,22), mert egyik sem tanít az örök életről, csupán ez. Ezért nem bízhat sz sem az értelmekben, sem a tudományokban, mert ezekkel itt nem

mégymire. Efféle elbizakodottság csak letaszít téged s veled másokat a mennyből (mint Luciferrel történt) a poklok fenekére. Ehelyett borulj térdre a belső szobádban (Mt 6,6), és könyörögj őszinte alázattal Istenhez, hogy szeretett Fia által adja neked Szentlelkét világosságodul, vezetődül és tanítódul. Mint látod, Dávid folyton-folyvást könyörög a zsoltárban: »Taníts, Uram, tégy értelmessé, vezess, értesd meg velem« (Zsolt 119,26–27.33–35), és hasonlók. Jóllehet ő jártas volt Mózes és a többi

könyv szövegében, nap mint nap hallgatta és olvasta őket, mégis egyenest a Szentírás igazi mesteréhez folyamodik, nehogy saját tudományába gabalyodjék, s önmaga tanítója legyen. Mert ebből lesznek a rajongók, akik úgy vélik, hogy urai a Szentírásnak, s könnyedén megfejtethetik tudományukkal, mintha Markalról vagy Ezópus meséiről volna szó, amelyek olvasásakor se Szentlélekre, se imádkozásra nincs szükségük.”
➤ Luther Márton: Német előszó (Csepregi Zoltán fordítása)

Örmény válság

■ DR. KORÁNYI ANDRÁS

A magyar néző számára szokatlan képeket láthattunk a minapi híradásokban: feldühödött tüntetők ostromolják a magyar konzulátus épületét Jerevánban, hazánk zászlaját letépi, megtapossák és elégetik. Csekély vigasz, hogy a világpolitika keresztútjében álló országokkal összefüggésben gyakrabban láthatunk hasonló jelenségeket, amikor egyet nem értésüket így fejezik ki a felhevült tiltakozók. De éppen ebből is látjuk a helyzet különlegességét, hiszen Magyarország nem tartozik azon hatalmak közé, amelyek ilyen viharos világpolitikai következményekkel járó külügyi döntéseket szoktak hozni.

Egy nagyon régi történelmi konfliktust érintő döntést hozott hazánk az azeri Ramil Sahib Safarov hazájának való kiadatásával. Már az általa elkövetett bűncselekmény is – 2004-ben Budapesten egy örmény katon brutális lemészárlása álmában – kiemelkedően súlyos volt, ezt azonban csak az örmény–azeri konfliktus keretében érthetjük meg teljes mélységében.

A kaukázusi térségben Örményország és Azerbajdzsán között véres konfliktusok sorozata zajlott már hosszú ideje Hegyi-Karabah tartományért, amelyet jelentős részben örmények laknak, ugyanakkor Sztálin 1921-ben politikai döntéssel az azeriek országához csatolta. A Szovjetunió kialakításában a nemzetiségi-etnikai kártya gátlástalan kijátszása a rettegett diktátor és utódai bevett fegyvere volt, s a történelmi konfliktus csak a moszkvai erős kezek meggyengülése idején, 1988-ban tört ki immár teljes intenzitással. 1994-ig hat éven keresztül zajlott a két érintett állam fegyveres összecsapása, a halottak száma a tízezres nagyságrendet is elérte. Az akkor kötött fegyverszünet valójában csak a felszínen próbált nem tudomást venni a továbbra is meglévő feszültségről.

Safarov büntette egy NATO-rendezvény keretében nemcsak brutálításában, hanem politikai elszántságában is elképesztő provokáció volt.

Mindez önmagában is kényes helyzetbe hozta akkor Magyarországot, amelyet régi kulturális szálak kötöttek az örménységhez mind az itt élő örmény kisebbség, mind a sokrétű külső kapcsolatok révén. Az örmény kapcsolatrendszernek egyik fontos szereplője az örmény apostoli ortodox egyház is, amely ugyan az ókori teológiai vitákig visszanyúló örökségeként a keleti ortodox egyháztól is részben megkülönbözteti magát hitvallásos alapon, ugyanakkor az egyik legősibb keresztény egyháznak számít. Az örmények még a 200-as évek elején fogadták el a kereszténységet, és már 295-ben – a világ első keresztény államát létrehozva – államvallássá is emelték, megelőzve a Római Birodalomnak a

310-es években, Konstantin császár idején végbement történelmi fordulatát is.

Amikor a magyar bíróság 2006-ban életfogytiglani büntetést mondott ki Safarovra, Magyarországnak ezt a kényes helyzetét rendezte egészen az elmúlt napokig. Semmi kétségünk nem lehet afelől, hogy Magyarország a nemzetközi jog passzusait szem előtt tartva járt el a kiadatás során, írásban beszerezve az azeri hatóságok ígéretét a büntetés további végrehajtására – ám ezt az ígéretet a legcinikusabb módon vették semmibe ugyanezen hatóságok az első adandó alkalommal.

Ami a nemzetközi kapcsolatrendszerünkben ment végbe, azt sokkal jobban érzékelteti Örményország elemi erejű felháborodása, a diplomáciai és minden hivatalos kapcsolat azonnali megszakítása – amely ebben a radikális formában szokatlan a diplomácia világában –, valamint az örmény emberek spontán értetlensége és dühé, hogy Magyarország minden írásbeli szándék mellett is nyilvánvalóan hagyta magát átéjteni.

Az azeri hivatalos lépésnek, amellyel egy brutális gyilkosnak nemcsak megkegyelmezték, hanem még elő is léptették, jelenleg kezelhetetlennek tűnő következményei lesznek Magyarországra nézve is. Nemcsak a megsértett örmények tiltakozása és ellenlépései, hanem a világméretű örmény háttérszervezetek messze ható befolyása is okozhat még kemény időket hazánknak.

Annak, aki végső soron ezt a politikai döntést meghozta, nyilván számolnia kellett ezekkel a következményekkel, s a nehezen magyarázható és még nehezebben gyógyuló sebeket okozó lépésekért nemcsak a felelősséget, hanem a helyrehozatal munkáját is vállalnia kell. Felő, hogy a távolról sem támadhatatlan magyar kormányzati lépésről a külügyekben járatos szakértők véleményét – nem először – nem vették kellő súllyal figyelembe.

A történelmi keresztény egyházak és az ökumenikus tanács a napokban kifejezte együttérzését az örmény egyházat vezető katolikosznak. Keresztény emberekként valóban nem tehetünk mást, mint hogy nem megyünk el szó nélkül az emberéletet semmibe vevő elkövetőnek a nemzeti hősöknek kijáró magasságba emelése mellett – és reménykedünk abban, hogy Magyarország nem keveredett bele akarva-akaratlanul egy olyan nemzetközi konfliktusba, amely ennek a feszültségnek a nyomában ismét emberéletek sokaságát követelheti.

Miután magunk is egyikévé lettünk a világpolitikában megperzselődött államoknak, tanuljunk meg újra imádkozni azért, hogy az emberek egymás iránti békében és felelősségben tudjanak élni!

A szerző teológus, külügyi szakértő

Oratio œcumenica

Urunk Istenünk, mennyei Atyánk! Te biztattál minket Fiadon keresztül, hogy bizalommal terjesszük eléd kéreseinket, s tudhatjuk, még ajkunkon sincs a szó, te már tudod szívünk gondolatát, és meghallgatod könyörgésünket.

Így fordulunk most hozzád, amikor köszönetet mondunk a teremtett világ csodáiért, az emberi elme határait oly sokszor meghaladó és lenyűgöző, bonyolult összefüggéseiert. Azért a rendért, amellyel működését meghatározta, és elrejtetted benne számunkra ajándékaidat. Bocsásd meg nekünk, Urunk, hogy gyakran elfeledkezünk alkotó akaratodban vállunkra helyezett felelősségünk-ről, és zsákmányként tekintve rá, sajátítjuk ki azt, amit ajándékba kaphatunk csak meg.

Hálát adunk, Urunk, azokért a közösségeinkért, amelyekbe életünket helyezted. Országunkért, melyben a szülőföld egyedüli és sehol máshol meg nem található adományával gazdagítottad életünket. Településünkért, ahol családunk gyökeret verhetett, gyermekeink, unokáink tanulhatnak, ahol megtalálhattuk az otthon biztonságát és melegét.

Látod, Urunk, hogy ezekben a ránk bízott közösségekben időnként nehezen találjuk a helyünket, és a helyünk megtalálását sokszor a körülmények sem könnyítik meg. Kérünk, te segítsd azokat, akiknek a kezébe közösségeink irányítását helyezted, hogy döntéseik a te akaratodba simulva szolgálják életünket.

Urunk, egyházad és gyülekezeted közösségében dicsérünk téged, melybe a keresztség és a konfirmáció által elhívtál, megerősítettél, és megmutattad a helyünket. Ez a hely különösen is olyan, ahol a te akaratod a döntő, mégis gyakorta azt érezzük és tapasztaljuk, hogy az emberi kicsinyesség és érdekek felülkerekednek rajta. Ennek ellenére kérünk téged, ne fordítsd el orcádat tőlünk, hanem alakítsd és formáld úgy életünket, hogy te lehess életünk középpontja; a velünk találkozóak a hozzád vezető utat ismerhessék fel, és otthonra találhasanak egyházunkban és gyülekezeteinkben.

Kérünk téged, Urunk, te légy a rászoruló, a betegek és szenvedők, gyászoló és erőtlenek gyógyítója és támasza. Te egymásra bízol bennünket, add, hogy ebben a szolgálatban is megtaláljuk helyünket és feladatunkat. Engedd meglátnunk, hogy bár a kövekből is tudsz fiakat támasztani, kegyelmedből mégis felénk fordultál, bennünket szólítottál meg, és életeket bíztaál ránk.

Urunk Istenünk, köszönjük, hogy kegyelmedben és szeretettedben bízva vihettük eléd könyörgésünket, és bízhatunk abban, hogy te megadod és munkálod mindazt, ami javunkat és épülésünket szolgálja. Maradj így velünk továbbra is, hogy el ne szakdjunk tőled! Ámen.

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 14. VASÁRNAP – 1SÁM 16,13–23

Miközben Saul a király, aközben Sámuel elmegy Isai családjához, ahol a legkisebb gyereket, Dávidot Isten parancsára titokban felkeni királlyá. A törvényes uralkodó mit sem tud erről. Az udvar fő problémája Saul egyre növekvő paranoiája. A körülötte levők felületi megoldásokat keresnek. Így találnak rá a közben felkent királyra, Dávidra. Még hosszú idő telik el, mire ő foglalhatja el a trónt, most csak azért hívatják, hogy zenéljen Saulnak. Saul a zenétől megnyugszik. Hogy jobb lesz-e ettől bármi is? Talán arra az időre, amíg a zene szól, de aztán újra felüti fejét az örület.

Az allegorizáló igehirdetést általában nem szereti az igehirdetés tudománya. A történeteknek a maguk szintjén kell megtalálnunk mondanivalóit. Így ez az elbeszélés annyit hordoz magában, hogy az Úr lemondott Saulról, akit elsőként kijelölt a trónra, és újabb választása Dávidra esett. Ettől kezdve övele van a lelke, őt támogatja, Sault pedig nem. Ezt az üzenetet meg lehet szólaltatni valamilyen profetikusan igehirdetésben, de akkor az igehirdetőnek a próféták lelkével tudnia kell, ki az, akit ez érint.

Másfelől Pál apostoltól kezdve az egyháztörténet nagyjai előszeretettel használták az allegorizálás eszközt. A történet ugyanis egyféle valóságot ír körül, egy nagyon is élő valóságot.

Ez például Jézus köztünk levő története. Teremtett világunk magán hordozta Isten minden jóságát. Tele volt reménységgel. „Isten lelke lebegett a vizek fölött.” A Biblia úgy beszél a teremtett világról, mint amelyik kezdettől fogva folyamatosan romlik. Ez ugyanúgy érvényes emberi sorsokra, mint az Istennel való kapcsolatra. A kőtáblákba vésett törvényt az ember az ellentettjére fordította azáltal, hogy külső szabállyá tette.

Korunk magát a teremtettséget is kikezdte. A hét napba fogalmazott ébredő csodát ma hét nap alatt képes pokollá változtatni. Az éltető eső radioaktív sugárzással terhes, a simogató napfény bőrrákot okoz. A föld, a víz és a levegő szennyezett. Menthetlen társadalmunk is. A benne feszülő átkos logikák hamarabb végeznek vele, mint a túlnépesedés vagy az atomháború. Oda vannak a lelkek, a pénz diktál, az önző hatalom, az ostoba alpáriság, és közhellyé vált az „örült világ” kifejezés.

Van-e még lantos, aki ebben az örületben tiszta akkordokat penget? Amikor mi, keresztyének arról beszélünk, hogy a Jézus által hirdetett boldogság – ami például szépen fogalmazódik meg a boldogmondá-

sokban – az emberség igazi arca, amikor arról beszélünk, hogy a világ átkát Isten Jézus kereszthalálában megmutatkozó szeretetében törí meg, akkor ezek a tiszta akkordok szólnak meg.

Vajon tud-e változtatni az „örült világ” beidegzett logikáin a keresztyénség üzenete, Jézus mondanivalója vagy éppen kereszthalála és feltámadása? Rossz érzésünk az, hogy a mi hangszerünk nincs tisztára hangolva. Jézus tiszta hangoltságához képest hamisan szólunk. Ez ugyan sokat ront az összhatáson, de a dallam talán mégis felismerhető. Szép tapasztalatunk az, hogy amikor megszólal ez a dal, az örület alábbhagy.

De ilyen ez a mai nap is akár. Hajnalban még tele volt reménységgel. A tiszta reggel tiszta gondolatokat teremt, a sok tennivaló ígéretes szorgalmat szül. Aztán nekibuzdulok, emberekkel találkozom, munkatársakkal és tárgyalófelekkel, az utcán járó emberekkel és családom tagjaival. Beszélgetések, ügyek, kötelességek, levelek, pénzek... A reggeli tisztaság lassan semmivé foszlik. A hajnalban megfogalmazott őszinte imádság mostanra vallásos életem szokásává alacsonyul. Minden tudatos szándék, amely a szépet őrizni hivatott – legyen az egy vers, színházi előadás vagy film, csillagnézés vagy borozgatás –, parányi időre szorul. A nap összegzése végül csupán a fáradtság, a mókuserékben megtett újabb fu-

tam, a gyorsan futó élet lehulló homokszeme.

Van-e még lantos, aki ebben az örületben tiszta akkordokat penget? Vajon Krisztus tiszta örömhíre megment-e a hétköznapiságtól, az elszürküléstől, a lehullástól? Vajon az esti csendben meghallom-e a dal hívását, mely arra biztat, hogy hálát zengve magam is csatlakozzam hozzá?

Ezen a vasárnapon a *Lukács evangéliumából* ismert, tíz leprásról szóló történetet is elolvassuk. Igazi örült világ. A széthulló test, a reménytelen vándorlás, a tisztátalan, halálra szánt sors megsüketül a harmóniára. A kötelező kétkarnyi távolság nem is engedné közel férközni a hangokat. A történet üzenete elsősorban a közel lépő Jézus. Egy más helyen arról olvasunk, hogy megölelte a leprást. Ennek a leírásnak a dinamikája a közeledésről szól. A hálás visszaterő tizből egy már Jézus áldó keze alatt van.

Zajártalomban élünk. Percről percre romlik hallásunk a minket körülvevő, zajt okádó gépek miatt. A belső hangzavar legalább annyira pusztító. Ebben az örületben szólal meg a dal. Jézus boldogságról szóló dala. Hogy az örület hátráljon, hogy áldó keze alatt valami feltűnjék abból a valóságból, ahol Isten lelke van, ami nem álságos királyság, hanem tiszta uralom. Mi így nevezzük: Isten országa.

■ KOCZOR TAMÁS

„Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj...”

Áhitattal hallgatta a gyülekezet a szerzési ígéket, elmondtuk az úrvacsorázó gyülekezet *asztali imádságát*, a *Miatyánkot* is, hallottuk az Isten Bárányát magasztaló himnikus mondatot, s választottunk is rá: „Krisztus, ártatlan Bárány”. S egyre több helyen már a paxot is gyakorolja a gyülekezet. Bár a szolgálatot végző lelkész még nem mondta ki az oltárhoz hívó szavakat – „Íme, minden kész! Jöjjetek az Úr megterített asztalához!” –, de tudom, rögtön felhangzik az oly sokszor hallott invitálás.

Már várom a hívást, szinte indulnék, mégis megtorpanok, mert nem liturgikus kötelezettségként, hanem őszinte vallomásként mondom együtt a testvérekkel Jézus Urunk meghívott vendégeinek közösségében: „Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd, és meggyógyul az én lelkem.” De ha nem ezzel a mondattal imádkozom is, hanem az *Agendában* található, *Luther* által fogalmazott mondatokkal („Uram! Nem vagyok méltó arra, hogy hajlékomba jöjj, de segítségre szorulok, és vágyódom kegyelmedre...” – Vö. EÉ 705. old.) – s ez a felismerés mindig újra mehökkent –, a kapernaumi századostól tanult imádságot mondom. És mondja velem együtt az úrvacsorázó gyülekezet.

Akár szolgálatot végző lelkészként állok az oltárnál, akár az Úr szent vacsoráját ünneplő gyülekezet tagjaként a padban ülök, mindig át-

fut gondolataim: milyen sokszor megszégyenít a minden izraelitánál nagyobb hitű római katona. Hiszen maga Jézus Urunk mondta ezt róla: „Bizony, mondom néktek, senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izráelben.” (Mt 8,10; Lk 7,9) Ilyenkor – a szavakat ki sem mondva, annál inkább átérezve a kérés fontosságát – készségesen imádkozom együtt az apostolokkal: „Növeld a hitünket!” (Lk 17,5); és az éppen most folyó hét igéjével vigasztalgotom megrendült szívemet: „A megrepedt nádszálat nem törí össze, a füstölő mécsest nem oltja el...” (Ézs 42,3)

Hálás vagyok az Úristennek azért is, mert Luther mintha kifejezetten nekem írta volna a *Nagy kátének* az oltári szentségről szóló szakaszában a következő mondatokat: „Tanulják meg tehát az ilyen emberek: az a legnagyobb bölcsesség, ha tudjuk, hogy ez a szentség nem azért szereztetett, mert méltók vagyunk rá. Hiszen nem azért keresztelkedünk meg, mert méltók és szentek vagyunk, gyönni sem azért megyünk, mert tiszták és büntetlenek vagyunk, hanem éppen megfordítva: azért, mert szegény, nyomorult emberek vagyunk. Éppen ezért tudnunk kell, hogy akkor vagyunk méltatlanok, ha nem kívánjuk a kegyelmet és a feloldozást, és nem törekszünk megjavulni. Aki pedig kegyelemre és vigasztalásra sóvárog, az ne engedje magát elrettenteni, hanem biztassa magát, és beszéljen így: »Nagyon

szeretnék méltó lenni, de nem ebben bizakodom, hanem abban az ígében bízva járulok oda, amellyel ezt megparancsoltad. Mert szeretnék tanítványod lenni, akár méltó vagyok, akár nem.« De nehéz ezt megtenni, mert mindig utunkat állja és gátol az, hogy inkább nézünk önmagunkra, mint Krisztus szavára és ajkára. A mi természetünk azt szeretné, ha önmagára támaszkodhatnék biztosan, és saját lábán állhatna, ha pedig nem, akkor nem akar odajárulni.”

Amit néhány bekezdéssel később olvasok a kátében, az is a szívemig ér. S azzal a meggyőződéssel adom most tovább neked, kedves Olvasó, hogy itt van a titok nyitja, és innen indulva lesz számunkra azzá az oltár szentsége, aminek szerzője és ajánldozója szánta: az élet kenyérévé és italává, hogy egyik és igyuk, és így bűnbocsánatot, életet és üdvösséget nyerjünk.

„Istentől tehát Krisztus parancsát és ígéretét kapod, téged pedig szorongatnia kell saját nyomorúságodnak is, amely válladra nehezedik, és amely miatt ez a parancs, hívogató és ígéret elhangzik. Mert ő maga mondja: »Nem az egészségesek szorulnak orvosra, hanem a betegek« (Mt 9,12), vagyis azok, akik megfáradtak és megterheltek bűnnel, halálfelelemmel, testi és ördögi kísértéssel. Ha tehát nyom a terhed, és érzed gyengeségedet, járulj oda szaporán, és fogadd el a felüdítést, vigasztalást és erősítést. Mert ha addig akarsz vár-

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

ni, amíg mindettől megszabadulsz, úgyhogy tisztán és méltón járulsz a szentséghez, akkor örökké távol kell maradnod. Mert ő ebben így ítél, és ezt mondja: »Ha tiszta és igaz vagy, akkor nincs szükséged rám, és nekem se rád.« Csak azt nevezzük tehát méltatlannak, aki nem érzi hibáját, és nem akarja elismerni, hogy bűnös.”

Ez elvezet arra a felismerésre és bizonyosságra, hogy nem létező méltóságunkkal hiába is akarnánk megszolgálni és kiérdemelni ajándékát. Fel is hagyhatunk a hiábavaló próbálkozással, mert minden ilyen igyekezet pontosan az ellenkező eredménnyel jár. Észre sem vesszük, és már ott pöffeszkedünk a példázatbeli farizeus mellett (Lk 18,11), és azt is elveszítjük, amiről azt gondoltuk, hogy a miénk.

Az Úrnak tetsző imádság lelkületét a példázat vámszedőjétől is (Lk 18,13), szavait pedig a kapernaumi századostól tanulhatjuk: „Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj...” És akkor megterített asztala vendégeiként valóban ízelhetjük és láthatjuk, hogy jó az Úr!

■ ITTÉS JÁNOS
nyugalmozott püspök

Szimfónia négy tételben

Fóti orgonakurzusok

► **Újfajta keretek és változatos témák várták idén Fóton az egyházzene iránt érdeklődőket. A Magyar Egyházzenei Társaság, az Evangélikus Kántorképző Intézet és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke augusztus 21. és 24. között ökumenikus orgonakurzusokat szervezett kántorok és orgonisták számára. Emellett augusztus 21-étől 25-éig zajlott a gyakorló evangélikus kántorok szokásos továbbképző tanfolyama is, immár tizenkettedik alkalommal.**

Az istentiszteleti orgonajáték nem csupán az énekek korálkönyvből való kíséretét és a megkomponált, kot-tában rögzített művek megszólaltatá-sát jelenti. Vannak olyan helyzetek, amikor a kántor spontán reakciójára, fantáziájára, rögtönzési képességeire is szükség van. A három kurzus vala-mennyi témához kínált új ismereteket.

Első tétel (kedden és szerdán): *Into-nációs kurzus*, avagy Hogyan vezet-sük be a gyülekezeti éneket, népéneket az istentiszteleten?

Fekete Anikó egyházzénész dokto-randusz vezetésével a résztvevők megismerhették és kipróbálhatták az intonációkészítés módjait. A lényeg annak felismerése, hogy az énekek rö-vid bevezetéséhez kezdetben ele-gendő néhány egyszerű, technikai tu-dást alig igénylő elem, forma elsajá-títása (kánon, ostinato, dallamhangok körülírása). Idővel aztán eljuthatunk az összetettebb, látványosabb meg-oldásokig (imitáció, orgonakorál, toccata). A csoportos és egyéni fog-lalkozások célja az volt, hogy kinek-kinek a saját billentyűs tudásához il-leszkedő eszköztárat adjon a kezébe.

Második tétel (szerda délután): *Imp-rovizációs kurzus*, avagy Hogyan szabadulhatok fel, honnan merít-hek ötleteket? Hangszer és tér mint inspirációs forrás.

Fassang László orgonaművész, aki évek óta visszatérő vendég Fóton, most a budapesti Fő utcai Szent Fe-renc sebei templom *Rieger*-orgoná-jához hívta a vállalkozó szellemű zenészeket. Az 1898-ban épült hang-szer különleges hangszínei, a mecha-nikus kúpládából adódó megszólal-

tatási lehetőségek valóban számtalan zenei ötletet indítottak el a jelenlé-vőkben, ez pedig felszabadító erejű közös muzsikáláshoz vezetett.

Harmadik tétel (csütörtökön és pén-teken): *Repertoárbővítő kurzus*, avagy Milyen műveket játszhatunk az isten-tiszteleten?

A Zeneakadémia Egyházzene Tan-széke 2009-ben adta ki az *Orga-num Officians* első kötetét, amely is-tentiszteleti használatra alkalmas könnyű és középnehéz prelúdiumo-kat, fúgákat és más hasonló tételeket tartalmaz a német barokk orgonairo-dalomból. Akkor szintén Fót adott otthont a kiadványt bemutató kur-zusnak.

Idén ez a munka folytatódott a kö-tet közreadóinak vezetésével. De *Enyedi Pál* és *Bódiss Tamás* nemcsak ebből a gyűjteményből, hanem a ké-szülő kötetek darabjaiból is válogatott. A tervezett további részek a francia és angol barokkba engednek betekin-tést. Most főleg *Jacques Boyvin* és *John Stanley* kompozícióival foglalko-ztak a résztvevők. A művek többsége egymanuális, pedál nélküli hangsze-ren (illetve harmóniumon) is játszha-tó, így a kántorok széles körének ér-deklődésére tarthat számot.

Vezérmotívum (mindennap): A fóti időt közös imádságok tagolták (GyLK 646 és 647). Reggelente a Prima rendje alapján gyűltek össze a részt-vevők, felosztva egymás között a li-turgus, az előénekes és a kántor sze-repét. Az esti áhítatok formája min-den este más volt, megmutatva ezzel is a lehetőségek gazdag tárházát. Az igerendet *Péter első levele* alapján *Ha-*

fenscher Károly állította össze, aki a keddi vesperán is szolgálatot vál-lalt. A csütörtöki kompletóriumon *Joób Máté* volt a lelkész. Pénteken a *Krisztus-dicséret* (GyLK 645) imád-ságait a spontán kórus koráléneklé-se gazdagította.

A kurzusok szervezését, a hu-szonhárom jelentkező koordinálását *Ecsedi Zsuzsa*, a kántorképző zenei intézetének tudományos munkatár-sa vállalta magára.

Az ő feladata volt a péntek délutá-ni műajánló összeállítása is. Idén a *Koráliskola* második kötetének több évtizede rendelkezésre álló, de még-is kevésbé ismert darabjaival barátko-zhattak meg a továbbbképző tanfolyam résztvevői és a nyári tanfolyamok előadói. A bemutatóban közreműkö-dött *Pál Diana*, *Bence Gábor* és *Né-meth Sándor* is.

Negyedik tétel: Zeneszerző-alkotó-tábor.

A klasszikus német korálokhoz gazdag irodalom áll rendelkezésünkre. De például a magyar, szlovák, skandináv és angolszász dallamok nagy részéhez semmiféle feldolgozást nem találunk. Ezen próbált segíteni Bence Gábor szervezésében *Derecs-kei András*, *Gálos Miklós*, *Győrffy Ist-ván*, *Kecskés Balázs*, *Mekis Péter* és *Szebik Attila*. Rövid előjátékokat komponáltak, majd egymás műveit elemezték közösen. A műhelymun-ka igen színes eredményét az utolsó este ismerhették meg az érdeklődők.

A visszajelzések azt mutatják, hogy szerencsés ötlet a továbbképző tanfolyam és az ökumenikus orgona-kurzusok kombinálása. A katolikus és református egyházzénészeket le-nyűgözi a Mandák-otthon kisugárzá-sa és a sok jó hangszer, az evangéli-kus kántorok pedig örülnek annak, hogy találkozhatnak hasonló érdeklődésű sorstársaikkal. A nagyobb létszám mindenkire erősítő hatással van, és a felkészült előadók munká-ja is jobb hatásfokkal ér célba. Ezért jövőre ezen az úton érdemes to-vábbmenni.

■ SZO-LA

Felszámolás alatt...

Sok megkérdőjelezett döntés közt egynek hatása biztosan sikertörténet-nek számít: 2004-ben megszületett az evangélikus „mobilflotta”. A tagokat ele-inte 824-eseknek hívtuk, hiszen így kez-dődött azoknak a telefonszáma, akik az evangélikus telefonhálóhoz tartoztak.

Mára a flotta már kinőtte az akkori kezdő létszámot, hiszen több mint ti-zennégyezer evangélikus ember része-sedik a lehetőségben: egymást ingyen hívhatják mobiltelefonjukon. Alig tud-juk elképzelni napi életünket, munkán-kat, kommunikációnkat e nélkül az eszköz nélkül, ahogy azt sem tudjuk elképzelni, micsoda anyagi terhet jelen-tene, ha mindezért fizetnünk kellene. A telefonflotta nagy segítség hát so-kunk számára.

A minap azonban apró bosszúság ért. Egyik munkatársam telefonvona-lát kikapcsolta a központ. Díjhátralék-ra gyanakodott, és ez a feltételezés nem volt alaptalan. Felhívtam az illetékes-e-ket, hogy tájékozódjam az okokról és a visszakapcsolás lehetőségéről. S ak-kor váratlan, gondolatok egész sorát el-indító választ kaptam: mivel a cégünk felszámolás alatt van, megszűnik a flotta is, s kikapcsolják a telefonokat.

Lehetetlen – gondoltam. Nem csak gondoltam, fel is csattantam. Az én egyházamat? Felszámolják? Rossz tréfa ez? Vagy valami rémálom?

Tudom, sokszor – a kereszténység kétezer éves történelme alatt – meg-próbálták már az egyházat felszámol-ni. Emberek, akik nem tudták elvisel-ni a világ észjárásától eltérő tanítást. Politikusok, akik nem tudtak mit kez-denii az új és érthetetlen magatartás-sal: a hatalom szeretete helyett a sze-retet hatalmára épülő viselkedéskultú-rával. Világhatalmak, amelyek inkább a „szemet szemért, fogat fogért” farkas-törvényét gyakorolták, s tehetetlennek érezték magukat az önfeláldozó jósá-gal és irgalommal szemben.

A teljes felszámolás azonban elma-radt. Talán azért, mert nem ismerték azt aényt, amelyet a hitvallásaink így fogalmaznak: „Az egyház örökké megmarad”. Örökké megmarad! (Ez alig elképzelhető az egyszer haszná-latos gondolkodású világban.) Nem azért marad meg, mert mi megérde-meljük, hanem mert van Megtartó-ja, aki miatt nem lehet felszámolni.

Azt is tudom, hogy a legnagyobb ve-szély az egyházra nem kívülről lesel-kedik, hanem belülről. A belső feszült-ségekből, torzsalkodásokból, netán hatalmi harcokból, a tévtanításokból, a hiteltelen szavakból, az igénytelen-ségből – s folytathatnánk még hosszan a sort. A gonosz sokféle módon, szá-mtalan trükkkel, professzionális kísér-leivel próbálja belülről felszámolni az egyházat. Az egyház már rég cső-döt jelenthetett volna, ha nincs, aki bűnbocsánatával, az újrakezdés evan-géliumával ismételten talpra állítja. Ő nem felszámolóbiztos, nem csődeljá-rásban érdekelt vezető, hanem az egyház Ura. Jézus Krisztus.

Nemcsak a magyarság viharos századaiban volt ismerős az „ön-sorsrontó” kifejezés, de az egyház is sokszor olyan mélypontra, hullám-völgybe, netán zsákutcába jutott, ahol kis híján önmagát számolta fel. Hát nem tapasztaltunk egyházunk-ban is ilyet az elmúlt évszázadokban vagy éppen az elmúlt évtizedekben?

Nem csak a telefonszolgáltató ad-minisztrációs tévedése – csak egyet-len, apró számot írtak el a kódban – je-lezte a felszámolás lehetőségét. Ez még korrigálható hiba. Az egyház is ér-zi, hogy felszámolás alatt, azaz Isten ítélete alatt áll, ha Urától, Teremtőjé-től elszakad, és csupán emberi közös-ségként, civil szervezetként, jótékony egyesületként akar működni. Ha meg-marad a kereszt evangéliumánál, a ker-eszt hordozásánál és a kereszt hirde-tésénél, akkor van reménye, hogy még a globális válságokat is túléli.

S miután alaposan eltöprengtem a megdöbbentő „felszámolás” kifeje-zésen, megkerestem az összekötőt, je-leztem neki a gondomat, majd meg-csörrent a készülék, s a központ ille-tékese maga jelentkezett: egy szá-mot elírtak, félreértés. Szó sincs a „cég” felszámolásáról, tévedtek. A telefont ugyan még nem kapcsolták vissza – az elrontott dolgokat nem könnyű gyorsan rendezni –, de a lel-kem megnyugodott: nincs csődeljárás, nincs felszámolás. Az evangélikus egyház megmarad, talpon marad.

De az Úristen ezzel az egyetlen szó-val egy nagy felkiáltójelet állított elem, s talán – soraim által – mások elé is.

■ HARKÁLY

– *Püspök úr a kerületében a Légy bátor, és vezess! című könyvet adta út-ravalóul a választások nyomán szolgál-atba induló egyházmegyei vezetőknek az ünnepélyes iktatáskor. Továbbá so-kat idézett belőle a munkaévkezdő lelkészkonferenciát intonáló előadásá-ban is Balatonszárszón. Miért lett ennyire fontos éppen most ez a könyv?*

– Különleges kihívásokat rejt az idei tanévnvítás. Egyrészt új hat-éves ciklus kezdődik egyházunkban, másrészt egyházkerületünkben ok-tatási intézmények sora került evan-gélikus fenntartásba. Ilyenkor érde-mes körülnézni, hogy kitől mit tanul-hatunk a vezetés tudományában.

– *Miben segíthet ez a 2004-ben, az Új Remény Alapítvány gondozásában megjelent könyv?*

– *Bill Hybelsnek*, a chicagói Willow Creek gyülekezet pásztorának har-mincéves vezetői tapasztalatait sum-mázza a kötet, amelynek számos pro-vokatív gondolata segíthet, hogy az ál-talános tisztújítás alkalmából „érvénye-sítsük” gyülekezetvezetői jogosítvá-nyunkat. A gyülekezetplántáló lelkész többek között felteszi a kérdést, hogy vajon „360 fokos vezetők” vagyunk-e?

– *Mit jelent ez a kissé bizarr kép?*

– Idézem: „A 360 fokos vezetők vezetői ajándékaikat nemcsak délre irányítják, a gondjaikra bízott embe-

rek felé. Megtanulnak észak felé is ve-zetni, hatást gyakorolva azokra, akik tekintélyben felettük állnak, vala-mint kelet és nyugat felé, hatást gya-korolva társaikra...” De a legfonto-sabbnak azt tartja, hogy maga a gyü-lekezetvezető is az egyház Ura által vezetett, engedelmes szolgáló legyen.

– *Mennyiben alkalmazható az amerikai modell hazánkban?*

– Nyilvánvaló, hogy nemcsak nyel-vileg kell lefordítani a tengerentúlon jól működő módszereket. Viszont a szerző gyülekezetlátása, amellyel egész könyvét indítja, bárhol élünk is, inspirálhat minket: „A helyi gyüleke-zet a világ reménysége, a jövője pe-dig elsősorban vezetőinek kezében nyugszik.” Lelkesítő, ahogy a gyüle-kezet szépségéről és erejéről vall: „Nincs a gyülekezethez fogható, ha helyesen működik... A benne rejlő le-hetőségek határtalanok: megvigasz-talja a bánkódót..., hidakat épít a ke-resők felé..., az igazságot kínálja azoknak, aki összezavarodtak, a szükségben lévőkről gondoskodik... Nincs a földön még egy ilyen szerve-zet. Semmi se léphet a nyomába.”

„Légy bátor, és vezess!”

Aki válaszol: Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke

– *Ha jól működik! De mitől műkö-dik jól? Erre is van amerikai recept?*

– Recept nincs, viszont ma is aktu-ális az úgynevezett „ApCsel 2-álom”, az első gyülekezet életének bibliai min-tája. Ezzel kapcsolatban Bill Hybels fel-teszi a nehezen félreoltható kérdést: vajon miért ne működhetne ma is mindaz, ami egykor vonzóvá, növeke-dővé tette a jeruzsálemi közösséget?! Meggyőződése szerint „újra lángra kell gyújtani Krisztus követőit, hogy a tőlük telhető legjobbat nyújtsák Isten-nek. És egy őszvér csökönnyösségével kell ragaszkodni ahhoz, hogy az evan-géliumot hirdessék, az elveszettet megkeressék, a hívóket felkészítsék, a szegények felé szolgáljanak, a magá-nyosokat bevonják a közösségbe...”

– *Ezek evidenciák. Erre törekszünk gyülekezeteinkben, mégis a legtöbb he-lyen fogyunk... Mi hiányzik, mit kel-lene másképpen tennünk?*

– Erre talán egy másik szerző segit-ségével találhatunk választ, akinek gondolatai szintén gazdagítottak min-ket a közös szárszói indulásnál. *Anselm Grün* *Lelküink erőforrásai* (Jel Kiadó, 2010) című könyvét is jó szívvel aján-

lom mindazoknak, akik „forráshi-ánnyal” küszködnek, akik az új tanév, munkaév, az új hatéves ciklus elején szeretnének felfrissülni, megerősö-dni keresztény életükben és szolgálatuk-ban. A bencés szerzetes elapadtnak hitt erőforrásaink feltárásához kínál ma is járható, de talán elfeledett utakat. A nyári Szélrózsa-mottóra utalva: van honnan merítenünk, mert „*Isten pa-takja tele van vízzel!*” (Zsolt 65,10). Aki egyházunkban bármilyen vezetői, elől-járói felelősséget vállal, annak fokozot-tan ügyelnie kell arra, hogy „ki ne szá-radjon”. El ne szakadjon az éltető for-rástól: a bölcsesség, az erő, a szeretet, a józanság Lelkétől.

– *Az előző hétvégén országszerte immár közel félsszáz evangélikus ok-tatási intézményben éppen ezért a Lé-lekért könyörögtünk a tanévnyitó is-tentiszteleteken, a venisanctékon. Hogyan élte meg püspök úr, hogy három napon belül egy óvoda, három általános iskola, három gimnázium és egy kollégium evangélikus egyhá-zi átvételére kérhette Isten áldását?*

– Eddigi püspöki szolgálatom leg-nagyobb élménye volt ez a pár nap.

ÉGTÁJOLÓ

A történelem és az egyház Ura csodá-latos távlatokat, új kapukat nyitott meg előttünk. Kérem, hogy legyen sokunk közös imádsága az iskolaátvé-teli liturgia áldó szövege: „Szentlelked vezesse az itt tanítókat, hogy igaz tu-dományra, jó erkölcsre, benned való hitre tanítsák a rájuk bízottakat, és min-denkor szeretetben viseljék gondjukat. A tanulókat pedig áldd meg szorgalom-mal, és add, hogy gyermekeidhez mél-tó közösség épüljön közöttük... Ámen.”

■ EÉ

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Ökumenikus könyörgés Szegeden

A keresztyén egyházak időről időre egységüket fejezik ki hétköznapi – első hallásra sokszor politikai színezetű – események kapcsán. Az imádság, az Istenhez való fordulás és az ennek fontosságára való felhívás hitünk szerint nem hiába való, hiszen maga Krisztus biztat a kitartó és közösségben megélt könyörgésre.

A Mikó-ügyként ismertté vált, a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium visszaállamosítása elleni tiltakozáshoz ökumenikus istentisztelet keretében csatlakoztak a magyarországi katolikusok, reformátusok és evangélikusok. Szeptember 1-jén a szegedi székesegyházban Kiss-Rigó László szeged-csanádi püspök, Bölcskei Gusztáv, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke és Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke vezetésével gyűltek össze a

hívek. A zsoltárok és imádságok mellett rövid üzeneteket is mondtak az egyházvezetők, amelyekben a remény, az imádságban is megélt szeretet, a szolidaritás és felháborodás hangjai egyaránt megszólaltak.

HORVÁTH-HEGYI ARON FELVÉTELE

Az istentisztelet résztvevői nemcsak az erdélyiekkel, hanem az örmény testvérekkel való szolidaritásukat is kifejezték.

■ HHÁ

A kollégiummal kapcsolatos cikkünk az *EvÉlet* múlt heti számának 3. oldalán, az *Égtájol*o rovatban olvasható.

Levél az örmény egyház vezetőjének

► Levélben fejezték ki együttérzésüket a református és evangélikus egyház vezetői az örmény egyház vezetőjének a napokban Magyarországról Azerbajdzsánnak kiadott baltás gyilkos szabadon bocsátása miatt.

Bölcskei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke és Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke levélben fordult *II. Karekin* pátriárkához, az örmény ortodox egyház katolikoszához. A levélben együttérzésükről biztosították az egyházi vezetőt amiatt, hogy az azeri elnök kegyelemben részesítette és szabadon bocsátotta a Magyarországon törvényesen börtönbüntetésre ítélt azeri gyilkost, akit néhány nappal ezelőtt adtak ki hazájának. Az egyházi vezetők nem kételkednek a magyar hatóságok intézkedésének törvényességében, de annak következményeit elítélik.

A protestáns egyházi vezetők közös levelükben emlékeztetnek, hogy mindannyiunk fölött Isten ítél majd egy napon. Ugyanakkor az állam felelőssége polgárai védelme és a rend fenntartása. Levelük végén a püspökök igazságtételért és a két nép közötti békekesség és megértés megmaradásáért fohászkodnak.

► Forrás: reformatus.hu, evangelikus.hu

Tizenöt éves kapcsolat

Martin Modéus svéd püspök látogatása

► A tizenöt éves múltra visszatekintő testvérkerületi kapcsolatok további erősítése és a személyes kapcsolatok építése, mélyítése volt a célja Martin Modéus svéd püspök augusztus végi magyarországi látogatásának. A linköpingi egyházkerület vallási vezetője feleségével és titkárával együtt Gáncs Péter déli kerületi püspök meghívására érkezett hazánkba.

Martin Modéus tavaly felszentelt püspök első alkalommal járt Magyarországon, ezért a vendéglátók változatos programok keretében igyekeztek hazánkat és egyházunkat bemutatni neki. Az északi delegáció tagjai augusztus 29. és szeptember 2. között megismerhették többek között Budapest főbb nevezetességeit és a magyar konyha ízeit, majd részt vettek a Raoul Wallenberg születésének századik évfordulója alkalmából rendezett protestáns megemlékezésen.

A vendégek ellátogattak az Evangélikus Hittudományi Egyetemre is, ahol Szabó Lajos rektor, valamint az egyetem oktatói – Szabóné Mátrai Marianna, Bácskai Károly és Korányi András – kalauzolták őket.

Az egyetemen tett látogatás után a delegáció útja Szentendrére vezetett, ahol a helyi evangélikus gyülekezettel és természetesen a gyönyörű barokk belvárossal is megismerkedhettek.

A négynapos látogatás egyik legérdekesebb programja szombaton zajlott, amikor is a svéd püspöknek lehetősége nyílt a Kiskőrösi Petőfi Sándor Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kertészeti Szakközépiskola tanév-

nyitóján köszönteni az intézmény tanulóit és dolgozóit. A több mint hatvan év után ismét evangélikus kezelésben megnyíló intézmény közel ezeröt száz tanulója a legnagyobb okta-

A SZERZŐ FELVÉTELE

tás intézménye lett egyházunknak. A kiskőrösi ebéd során a svéd püspök figyelemre méltó gesztust gyakorolt, mikor megosztotta az ajándékba kapott kenyeret a jelenlévőkkel.

A következő állomás Soltvadkert volt, ahol megtekintették a délután megnyitott evangélikus Kossuth Lajos Általános és Középiskola épüle-

tás intézménye lett egyházunknak. A kiskőrösi ebéd során a svéd püspök figyelemre méltó gesztust gyakorolt, mikor megosztotta az ajándékba kapott kenyeret a jelenlévőkkel.

A következő állomás Soltvadkert volt, ahol megtekintették a délután megnyitott evangélikus Kossuth Lajos Általános és Középiskola épüle-

■ KISS TAMÁS

Genfest

Építsünk hidakat – *Let's Bridge* címmel nyolcvanöt országból tizenkét-ezer fiatal vett részt a Fokoláre mozgalom Genfest ünnepén Budapesten. A szeptember 2-i zárónapon a faszori evangélikus templomban német, lengyel, svájci, szerb, svéd, norvég, litván, amerikai, brazil, maláj és indonéz részvétellel folyt az úrvacsorai istentisztelet. A találkozó egyetlen protestáns helyszínén a zenei szolgálatot a bonyhádi Gábel együttes vállalta, Tarr Zoltán református zsinati főtanácsossal együtt osztottak úrvacsorát a házigazda evangélikusok: Scott Ryll és Aradi György lelkész, valamint Farkas Enikő újpesti gyülekezeti tag.

■ BOBAN MIDIĆ felvétele

HIRDETÉS

Olvassa az Evangélikus Élet digitális változatát!

Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, olvasson számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon!

www.digitalstand.hu
Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is!

Lelkiszolgálat Háza – az elcsendesedés helye Piliscsabán

A Lelkiszolgálat Háza az a hely, ahol az evangélium hirdettetik minden korosztály számára. Egyetlen célunk, hogy Jézus Krisztus hirdettessék... Az év jelentős részében keresztyén szervezeteknek, gyülekezeteknek, ifjúsági csoportoknak ajánljuk házunk szolgáltatásait.

Ha Ön budapesti, akkor kevesebb, mint egy óra alatt (autóval, vonattal, busszal) a világ zajától távol eső oázisra talál, amely lelki-testi felfrissülésre egyszerű lehetőséget kínál.

Ha Ön vidéki, és olyan békés helyet keres alkalmihoz, ahonnan fővárosunk és a környék kulturális nevezetességei is könnyen elérhetők, a ház megfelelő lehet szolgálatához.

Kérjük, látogasson el weboldalunkra (www.lszh.org), vagy kérdezze misszióvezetőnket, Hajdu Zoltánt: 26/373-987, 30/946-8970, gondnok@lszh.org.

FIZESSEN ELŐ
LAPUNKRA!

ANNA-MAIJA RAITTILÁRA EMLÉKEZÜNK

A bizalom zarándoka

Augusztus 26-án, 84 éves korában elhunyt *Anna-Maija Raittila* finn költő, műfordító, teológus, egyházi énekszerző, a finn egyházi élet megújítója, sok-sok magyar hűséges barátja.

Kelet-Finnországban született 1928. július 23-án, tizenkét gyermekes családban. Édesapja építómester volt, a laestadianus ébredési mozgalom aktív tagja. Anna-Maija gyermekkorát a szerető családi légkör határozta meg, melyben támogatták a gyermekekben sorra megjelenő művészi képességek kibontakozását. Első verseskötete még diákkorában jelent meg, ezt követte a többi.

addigra már számos nyelvet elsajátítottak – magyarul kezdtek tanulni. Ettől fogva minden évben hosszabb-rövidebb időt töltöttek hazánkban, és sorra jelentek meg műfordításaik.

Taisto Nieminen több regényt lefordított, Anna-Maija pedig nemcsak Túrmezei Erzsébet verseit, hanem a 20. századi magyar költészet nagy részét is átültette finn nyelvre. Előbb a kortárs, 1960-as évek költészetéből jelentetett meg antológiát *Kaivojen maa* (Kutak földje) címmel 1970-ben, melyben huszonöt magyar költő versei kaptak helyet. 1986-ban pedig a 20. század elejének nagyjait, a magyar költészet aranykorának képviselőit

volt. Igen közel állt hozzá Váci Mihály, bár ismeretségük rövid ideig tartott – egyetlenegyszer találkoztak 1968-ban, Váci Mihály két év múlva meghalt. A költő szüleit a házaspár ezután sokszor meglátogatta Nyíregyházán, fogadott szüleiként tisztelték őket.

Később Pilinszky Jánossal ápolt Anna-Maija szoros barátságot, levelezésüket a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirattára őrzi, ahova Pilinszky iratai kerültek 1981-ben bekövetkezett halála után.

Anna-Maija Raittila a határátlépés virtuóza volt – konkrét és átvitt értelemben egyaránt. Az 1970-es évek elején rátalált a taizéi közösségre, s ettől kezdve a bizalom zarándokaként járta a világot. Útjai során sorra születtek a közösségek Magyarországon, az NDK-ban és a Szovjetunióban. Nálunk nemcsak evangélikusokkal tartott kapcsolatot, hanem otthonosan mozgott a *Farkas József* vezette, Gyulai Pál utcai reformátusok között, részt vett *Kállay Emil* piarista atya miséin, a Bokor-község összejövelelein, a városmajori katolikus ifjúság alkalmain. Megszervezte afrikai ösztöndíjasok támogatását, és indiai gyerekek taníttatására európai méretű keresztiszülő-hálózatot hozott létre.

Nem állt meg a magyar határon, hamar rátalált a még nagyobb fenyegetettségben élő és még tiszteletreméltóbb helytállást tanúsító Erdélyre. Az 1990-es években Magyarországon átutazva már egyenesen oda ment, ott kereste fel jó barátait: Temesváron az atomfizikus *Toró Tibor*t, Kolozsváron *Kányádi Sándor* költőt, Csernátomban a népművész *Haszman* testvéreket, Illyefalván *Kató Béla* református lelkészt, Brassóban *Raduch Zsolt*ot és Sepsiszentgyörgyön a *Jenei* házaspárt.

Finnországban Anna-Maija Raittila leginkább egyházi énekköltőként ismert. Az 1986 óta használtos evangélikus énekeskönyvben 18 saját szövegű éneke van, továbbá 83 olyan ének, melynek a szövegét átdolgozta vagy fordította. Ő volt az egyik szerkesztője a Svédországban 2002-ben megjelent, finn nyelvű evangélikus énekeskönyvnek is. A taizéi mozgalomhoz kapcsolódó, szemlélődő imádság és csend kultuszának elterjesztésében is döntő szerepet játszott.

2000 tavaszán Anna-Maija Raittila férje az önkéntes halált választotta. Ugyanazon év végén Anna-Maiját agyvérzés érte, s azóta mozgásában és beszédében súlyosan korlátozva, egyre fogyó erővel, de elfogyhatatlan türelemmel élte napjait mostanáig. Istennek adunk hálát, hogy a kortársai, barátai lehettünk.

■ CSEPREGI MÁRTA

„Agyó” – búcsúztunk

„Agyó” – búcsúztunk. Isten hozzád!
és leráztuk vállunkról testvérünk terhét.
„Agyó” – búcsúztunk. Isten veled! Hasztalan vesződség!
Utólagos részvétellel lágyítottuk előzetes ítéletünket. Eltűnődve, megkönnyebbülten sóhajtottunk, s nem sejtettük, hogy mélyen az élet ereiben árad a türelmes kegyelem.

Túrmezei Erzsébet fordítása

Anna-Maija Raittila és Túrmezei Erzsébet görögdinnyézik

Levél Finnországból

► Az idén száz éve született *Túrmezei Erzsébet* evangélikus költőnő, diakonisszát szoros barátság fűzte *Anna-Maija Raittilához* és annak családjához. 1970-ben Erzsébet testvér útra kelt, hogy finn barátjához meghívására néhány napot Lappföldön töltsön. Az alábbiakban közöljük onnan írt levelét, amelynek címzettje *Gubek Mária*, a csömöri gyülekezet felügyelőasszonya volt.

Kedves Mancikám!

Ma este érkezünk haza Anna-Maijával gyönyörű hosszú utunkról, próbálók hát legalább röviden egy kis beszámolót adni, bár igen lassan megy a gépelés, mert egészen máshol vannak ezen a gépen a betűk.

19-én érkeztem, s már 21-én reggel indultunk repülőn Lappföldre. Ragyogó idő volt, gyönyörű volt az út. Rovaniemiig repültünk, Rovaniemi Lappföld kapuja. Onnét többórás (ötórás) autóbuszút után megszálltunk Saariselkä turistaházának egyik faházikójában, másnap onnét tettünk a tundrákra kirándulást (hatórását). Ismerkedés volt ez a zuzmófajtákkal és a rénszarvasokkal. Este értünk jött autón Ivalo lelkésze, s a vasárnapot ott töltöttük. Hétfőn Inariba mentünk autón. Gyülekezetiileg Ivalóhoz tartozik, de külön fiatal missziói lelkésze van. Az Inari-tavon, Suomi legnagyobb taván motorcsónakon mentünk aztán a lappok hajdani áldozati szigetére, az Ukonsaarira s a gyülekezet két temetőszigetére. (Régen a medvék, farkasok miatt csak szigetekre lehetett temetni.)

Látom már, hogy ilyen részletes beszámolóra nem vállalkozhatom, nem érek a végére. Kedves napokat töltöttünk a svéd határon, a Tornio folyó partján, Ylitornióban. Onnét csodálatos hegycsúcsokra tettünk kirándulásokat, és Pajalába, Laestadius régi parókiájába és sírjához. Szép volt a szombat este egy ifjúsági táborhelyen. Vasárnap Anna-Maija unokaöccse esküvőjén vettünk részt Rovaniemiben. Másnap Ouluba látogattunk el. Aztán Pyhäjoki, Kalajoki, Haapavesi következett. Hangulatos esték parókiákon, tengerparti nyaralóházikóban: ropognak a kandallóban a fahasábok, és gyertyafény mellett üldögélünk, közben sül a parázson vacsorára a siika vagy a lazac... A tengerparton az egyik este még az északi fény is megmutatkozott. Halvány nyári változatban, de mégis. Volt néhány kedves magyar esténk is: közösen olvastunk Anna-Maijával finnül-magyarul verseket.

Nagyon szép napok voltak, de hazaérni is jó volt, hiszen itt várt nagy örömömre a közben összegyűlt hazai posta friss hazai hírekkel. Jártomban-keltemben úgyis annyit gondolok haza... (...)

Hazaérkezésem pontos idejét majd megírom, most még csak azt tudom, hogy innét 17-én indulok.

Ragyogó vasárnap van. Itt ma volt a konfirmáció. Nagyon örülök a csömöri híreknek. Szeretettel köszöntöm nagytiszteletű úrkat, Péteréket, Ágiékat, Arit – az egész kedves gyülekezetet!

Sok csókkal, üdvözlettel, nagy szeretettel:

ERZSÉBET NÉNI

Tapiola, 1970. szeptember 5–6.

Haláláig mintegy háromszáz kötet hordozza a nevét, melyeket szerzőként, fordítóként, szerkesztőként jegyez.

Magyarországon 1965-ben járt először: férjével, *Taisto Nieminen*nel együtt öt napot töltött Sárszentlőrincen. A látogatás apropóját az adta, hogy *Csepregi Béla* – aki 1938/39. évi finnországi ösztöndíjas éve után örökre a finnek barátja és a finn–magyar kapcsolatok elkötelezett munkálója lett – szerette volna finnre fordíttatni *Túrmezei Erzsébet* verseit. Ezért félig ismeretlenül megkereste Anna-Maiját, és küldött neki nyersfordításokat is.

A néhány napos magyarországi látogatás alatt megszületett az elhatározás: Anna-Maija és Taisto – akik

mutatta be a *Taivas irtosi maasta* (Az ég elvált a földtől) című kiadványban. Külön kötetet szentelt *Ady Endre*, *Váci Mihály*, *Illyés Gyula* és *Pilinszky János* verseinek.

Sárszentlőrinc mellett a Raittila–Nieminen házaspár másik támaszpontja a nyáregyházi paplak lett, ahol az egykori helsinki diáktárs, *Lupták Gyula* volt a lelkész. A csodálatos kapcsolatteremtő képességgel megáldott Anna-Maiját azonban nem sokáig kellett pásztorolni – az ő közelében megnyíltak a szívek, őszinte érdeklődése, beleérző képessége mindenkit magával ragadott. A környezetében lévő emberek egymáshoz is közelebb kerültek.

Anna-Maija a kortárs költők többségével is személyes kapcsolatban

Út

Vakon siettem a nap felé,
nagy, álomlátó úton vándoroltam.
De kétfelől hangzott a hívás egyre.
S az egyik mind mélyülőbb dallamokban
felfelé sürgetett a hegyre,
magasságok harcába, örömebe.
A másik ezt hazug hangnak ítélve,
el akart tépni mindentől, mi drága:
hulljon le álmom gyönyörű virága!

Irgalmas és gyengéd erő emel,
ha gyermekhitem Istenének hangja
hazahív engem, visszakövetel.

Ingadozom az alig járt úton,
és a szív éjben és árván marad.
Hiányzik még az éltető erő,
s valami összetört az út alatt.
Még mindig a tiltott úton reked,
míg ki nem szakadnak a gyökerek,
és az Irgalmas parancsa alá
nem alázodom csendben:

„Tagadja meg magát s a maga útját,
vegye fel keresztjét mindennap,
aki követni akar engem...”

Túrmezei Erzsébet fordítása

Ötszáz éve született Huszár Gál

► „Ennek a sok vihart kavart s hányatott életében is hatalmas munkát végzett nyomdász reformátornak – akinek műveivel kapcsolatban többször kell az első szót használnunk – származásáról, születése idejéről, ifjúságáról konkrét adat nincs birtokunkban” – írta *Botta István Huszár Gál élete, művei és kora* (Budapest, 1991) című hatalmas monográfiájában. Botta István alapos munkája azonban szinte mindenre fényt derít, s ezért ha az ember erre támaszkodva igyekszik *Huszár Gálra* (1512–1575) emlékezni, akkor éppen az adatok bőségével találja szembe magát.

Üldözött volt szinte egész életében. Az első biztos adat vele kapcsolatban: 1553 augusztusában üldözött presbiterként (mai szóval papként) érkezett Magyaróvárra.

A Huszár család valamikor a Vas megyei Kemenesalján fekvő Vadasülésen jutott birtokhoz. Az 1554. évi összeírás idején telkes nemesként volt számon tartva Nemescsok és Boba községben s a köztük fekvő, török által elpusztított Vadasülésen. Hogy pontosan hogyan került a család innen a Felvidékre, nem tudjuk. Az viszont igazolható, hogy mind az 1529., mind az 1532. évi török hadjárat idején éppen ezekből a megyékből menekültek sokan északi irányba. S arról is adatok tanúskodnak, hogy az 1560-as években új nevek jelennek meg birtokosként.

Huszár Gál nevével közben Krakóban találkozunk: 1536-ban iratkozott be az egyetemre. Teológiai tanulmányai mellett itt szerezhette meg a nyomdászi alapokat, és szeretete meg az énekekkel való foglalkozást. 1551–52-ben Vízelet (ma: Čierny Brod – fekete gázló) plébánosa, de 1553-ban már exkommunikált, kiközösített volt: „A múlt év folyamán *Ujlaki Ferenc* püspök urunk megkeresete levelével a tiszteletre méltó *Gallus Anaxiust*, a Vízelet nevű birtok plébánosát, hogy járuljon eléje, és magát az eretnek fertelem gyaláztatától tisztítsa meg. Ő azonban nem ment hozzá, hanem lázadó módon eretnek fertelmet tanított és terjesztett” – olvassuk az exkommunikációs iratban.

Ez volt az első eljárás Huszár Gál ellen, de – majdhogynem azt mondhatnánk – élete ettől kezdve menekülés volt az üldözés elől. *Oláh Miklós* ekkoriban kinevezett érsek szinte személyes ellenségének tekintette, s élete minden állomásán feljelentette és mindenholnan elűzte. Talán elég, ha csak állomáshelyeit soroljuk: Magyaróvár, Kassa (itt a nép a börtönből szabadította ki), Debrecen, Nagyszombat, Komárom, Rózsavölgy, Komjáti, Pápa.

Ujlaki püspök írta később: „Tudjátok meg, hogy a győri egyház kano-nokja súlyos panaszt terjesztett élenk, hogy létezik egy bizonyos Anaxius melléknévű Gál pap Óvár városában, aki gonosz szándéktól vezettetve botrányos dogmát hint el, aki ki van közösítve először, másodsor, és ki van átkozva, nehogy büntetlenül za-varja Isten egyházát...”

Huszár Gál üldözött élete elképzelhetetlenül termékeny volt. Ha men-nie kellett is majdnem egész életében, változatlanul és rendíthetetlenül Krisztus tanúja maradt. Szolgálatá páratlanul sokoldalú volt.

1555-ben a magyaróvári templom-ba „disputára”, szellemi, teológiai vitára hívták össze az embereket. A hitvita „nagy sokaság előtt ment végbe”, és Huszár Gál győzelmével fejeződött be.

1558 áprilisában ezt írta: „Bárki tá-mogatása nélkül oly nagy saját költ-

ségemen ebben a kietlen városkában *iskolát* létesítettem, és a tanítványok igen nagy számát gyűjtöttem össze hatalmas fáradsággal és szorgalom-mal, a szomszéd falvakba is az Isten igéjének hűséges szolgálát jelölöm ki.” Innen számoljuk az evangélikus lelkészképzést hazánkban, bár való-színűleg korábban már *Sztárai Mihály* is elkezdte ezt a munkát, hiszen Huszár Gál később a végzeteket hozzá küldte felszentelésre.

1557-ben Bécsben nyomdai felsze-relést vásárolt, de könyvkötéssel is fog-lalkozott. Könyveivel is szolgálni akart. 1558-ban prédikációs könyvet adott ki *Az Úr Jézus Krisztusnak szent vacso-rájáról, kinszenvedéséről, és dicsőséges feltámadásáról* címmel. Kiadta Sztá-rai reformátor és püspöktársa egy könyvét is. Ezután kellett Kassára menekülnie. Az itteni börtön sem törte meg, Debrecenben *Melius Juhász Péter* püspök több írását adta ki.

Élete főművének a *Graduált* tekint-jük. „Nem csupán a magyar templomi éneklés történetének, hanem a 16. század magyar irodalmának is egyik legkiemelkedőbb dokumentuma Hu-szár Gál 1574-ben Komjátiban ké-szült énekeskönyve” – írta egy refor-mátus püspök 1955-ben. Ez a könyv pótolhatta az *Agendát* (szertartás-könyvet) és a prédikációs könyvet is. A *Graduál* templomi használaton túl házi áhítatok célját is szolgálta. „Minduntalan Róla [Istenről] szóljunk, őt hirdessük és magasztaljuk, mind szólásunkkal, beszédünkkel, mind éneklésünkkel házunknál, házon kí-vül s a szent gyülekezetekben is” – írja maga a szerző, Huszár Gál.

Életéről még csak annyit, hogy Botta István alapos és vitathatatlan ku-tatásai szerint Huszár Gál 1512. októ-ber 16-án született, és 1575. október 23-án halt meg, „azon a napon, amelyet jóval előbb, ép és egészséges állapotá-ban utolsó napjaként nemegyszer megjövendölt” – írta *Zakariás Wohniczky* kapitány, Huszár Gál nagy tisztelője. Ennek a jövendölésnek nem a babonához, hanem az akkori orvosi tudáshoz van köze, amely szerint a 7. év a változás éve, és a 63. (9 × 7) kü-lönösen is „veszélyes” esztendő.

Érdemes és méltó, hogy megemlé-kezzünk róla. Ezt annál is inkább meg kell tennünk, mert ő mindig *anaxi-usként*, méltatlanként nevezte meg magát. 1862-ben *Révész Imre* törté-nész még azt írja, hogy az *anaxius* név „méltatlant, külfénnyel nem bí-rót jelent, ami egyfelől alázatosságot, keresztyéni szerénységet jelöl, más-felől pedig azt jelenthette, hogy ő nem igényelhetette a tudósság azon külfényét s tekintélyét, mellyel több társai dicsekedhettek”.

Ma már tudjuk, hogy a választott melléknév csak alázatosságot jelölt. Képzettsége, műveltsége, de főként hite révén kiemelkedő munkát vég-zett, és Krisztus egyházának sokol-dalú, fáradhatatlan szolgálaként tar-tatjuk számon.

■ D. KEVEHÁZI LÁSZLÓ

Pszichológia és teológia találkozása

Beszélgetőkönyv Németh Dávid pasztorálpszichológussal

A pszichológia és a teológia találkozá-sából jött létre a pasztorálpszicholó-gia. *Németh Dávid* pasztorálpszicho-lógus és *Izsák Norbert* újságíró talál-kozásából *A lélek titkai* című könyv kelt életre. A Harmat Kiadónál meg-jelent kötet érde- kessége, hogy a be-szélgető felek mer-nek tabutémákat boncolgatni. A ti-zenhét témára irá-nyuló beszélgetések mélyek, a témák változatosak: Isten és a pszichológia kapcsolatáról, az emberi élet alap-szükségeiről, a hí-vő életéről, az ügynö-kökről is szó esik, továbbá mindenről, ami az ember lelkét, gondolatait érintheti.

„A Németh Dáviddal készült inter-júból olyan teológust – és pszicholó-gust – ismerhetünk meg, akinek nem-csak fontos a keresztyén hite, hanem értékrendjének centrumában a Jézus Krisztussal való kapcsolat áll” – olvas-hatjuk *Pálhegyi Ferenc* nyugalmazott főiskolai tanárnak, a pszichológiai tu-dományok kandidátusának ajánlóját.

Izsák Norbert újságíró, történész, gyakorlati teológus, a 2011-ben meg-jelent *Vallomások – Kortárs prédiká-torportrék* című interjúkötet szerző-

je. Németh Dávid 1994 óta oktat a Ká-roli Gáspár Református Egyetem Hit-tudományi Karán, 1997 óta főállásban tanítja ott a pasztorálpszichológiát.

Számtalan fontos kérdésre kapha-tunk választ a könyvből: Elválasztha-tó-e a keresztyénség történetétől a psi-chológia? Lehet-e valaki jó lelkész, ha nem jó lelkigondozó? Tanulható-e a lelkigondozás? Hol húzhatjuk meg a határt az egészséges és az egészségtelen közösség között? Hogyan képes a gyülekezet gondos-kodni a sokféle hit-stádiumban lévő ta-lálkozóra? Mennyire nyitottak a reformá-tus egyházban a fiatalok a lelkigondozá-sra? Mit jelent a pszichológia számá-ra a megtérés? A keresztyénség és a bol-dogság egymást kizáró fogalom? Fon-tos, hogy örömmel éljük a hívő életet? Hogyan lehet elősegíteni a múlttal va-ló szembenézést?

Németh Dávid nem rejt véka alá, hogy eléggé kritikus az egyházával szemben, de alapvetően jól érzi magát reformátusként. „Azt gondolom, hogy a keresztyén és a zsidó közösségek egy nagy családot alkotnak, és mi, gyere-kek, csodálatos sokszínűségben va-

gyunk együtt.” A professzor örül annak, hogy *Kálvin* követője lehet, mert sze-rinte Kálvin nem szimpatizált volna a kálvinistákkal. Ő töprengő ember volt, aki fő művét, az *Institutiót* egész életén át csiszolgatta.

„Az igazi kálvinista nem lehet száz-százalékosan kálvinista, mert Kálvin kö-vetője nem lehet »-ista«. A *II. Helvét hitvallás* aláírói megengedték a gondol-kodási szabadságot, amikor azt mond-ták, készségesen engednek annak, aki jobbra tanítja őket – természetesen a Szentírás alapján” – mondja a pro-fesszor a *Hitbeli fejlődés* című részben.

Németh Dávid folyamatosan meg-újulni képes, a világot megállásra és el-gondolkodásra készítő egyházzal beszél: „Örülök annak, hogy nem ál-lóvíz az egyház, hanem mozdul a víz. A gyülekezetnek progresszívnek kell lennie, de jézusi módon. Ez azt jelen-ti, hogy néha belefér a provokáció, de kerülni kell a felesleges botránkozta-tást. Nem volna jó valakinek a bimbó-zó hitét lerombolni azzal, hogy forra-dalmi módon elkezdünk masírozni egy bizonyos irányba, amiről azt sem tudjuk, hogy hova vezet.”

■ GERGELY JUDIT

A lélek titkai – Németh Dávid pasz-torálpszichológia-professzorral be-szélget Izsák Norbert. Harmat Kiadó, Budapest, 2012. Ára: 2500 forint.

Hazatérés

országos evangelizáció

„Összegyűjtöm őket a föld pereméről...”
Jeremiás 31,8

Budapest, Deák téri evangélikus templom
2012. október 13. szombat
10–16 óra

09:30 • **Hívogató a templom előtt**
– Evangélikus Központi Fúvőegyüttes Johann Gyula vezetésével

09:45 • **Éneklés**

10:00 • **Köszöntés, ima** – Szemerai János

• **Igehirdetés**
Hazatérés (Jer 31,7–9) – Orbán Attila

• **Tanúságtétel – Miért jöttünk Magyarországra?**
Firmita és Laetitia nővérek a németországi Darmstadtból
Avi Snyder misszionárius (USA)

11:30 • **Szekciók, kerekasztal-beszélgetések**
Ne félj! – versek Isten kertjéből Badin Ádám és Burovincz Laura (cselló) előadásában (a gimnázium díszterme)
Az egyház megtérése – Dr. Garádi Péter (gyülekezeti terem)
A család megtérése – Dr. Sallai János családterapeuta (klub)
Hol a föld pereme? A templomkapuban? – Deák László (a gimnázium 12-es tanterme)
Hogyan beszélgethetek Istennel?
– Dr. Győri Józsefné Dr. Drenyovszky Irén (a templom sekrestyéje)
Zsidók Jézusért – Avi Snyder, Tar Kata (tornaterem)
Miért jöttünk Magyarországra? – Firmita és Laetitia nővérek (udvarról nyíló klub)
A lelkigondozás kérdései – Bakay Beatrix (gyülekezeti kisterem)
Bibliakör – Orbán Attila (templom)
Bibliakör – Endreffy Géza (alagsori tornaterem)

12:45 • **Ebédszünet**
(az egyház szerény vendéglátást biztosít)

14:00 • **Tanúságtétel**
– Szemerédi Bernadett színművész (ének)
Az első és a második kopernikuszi fordulat
– Prof. Dr. Kellermayer Miklós sejtkutató

15:00 • **Igehirdetés**
Meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott (Lk 15,32) – Ittész István úrvacsora

Gyermekfoglalkozás lesz a Kisdeák Evangélikus Óvoda termeiben, a Gyermek- és Ifjúsági Osztály munkatársainak vezetésével. A 2–6 éveseknek a második emeleten, a 7–12 éveseknek az első emeleten. Az alkalomra mindenkit szeretettel vár a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága.

Lelkeszi munkakezdés

Északon

► Folytatás az 1. oldalról

Több helyi adottság nem is kellett; a püspöki hivatal munkatársai – és a munkájukat segítő *Krámer György, Johann Gyula és Joób Máté* lelkesek

– által gondosan összeállított program élettel való megtöltése a részt vevő nyolcvan lelkesen múltott.

A fókuszba ez évben az igehirdetés került, mégpedig a 2011 adventjében megjelent, *Máté 118* című prédikációskötetet vizsgálták meg a résztvevők három előadó segítségével.

Csoma Áron református lelkész a következő gondolatokkal kezdte előadását: „Igét hirdetni kiváltság és megtiszteltetés. Amilyen nehéz felmenni a szöszékre, olyan nehéz lejönni is.” Felidézte a kötet olvasása közben átélt élményeit, majd a következő, egyáltalán nem könnyű kérdéseket tette fel a jelenlevőknek: Mitől jó egy igehirdetés? Mi az igehirdető célja a prédikációval: meggyőzni akar-e, vagy rábeszél? Hogyan álljon a lelkész az én, a feladat és az Isten hármasságában?

A számos értékes hozzászólás közül álljon itt egy kevésbé megszokott szempontú: az igehirdetés legyen ébren tartó – tehát legyen annyira érdekes és aktuális, hogy ne aludjon el a hallgató. Emellett oly módon szövegezzék meg az igét a prédikátor, hogy a hallgatóság figyelmét vezesse Krisztusra, és késztesen bűnbánatra.

Fábi György megválasztott egyházkerületi felügyelő kommunikációs szakértőként

Zárásként – csütörtök délután – közösen vettek úrvacsorát a lelkesek a Mályi-tóra néző udvaron ideiglenesen kialakított „templomban”. Az istentiszteleten az egyházkerület püspöke, *Fabiny Tamás* hangolta az elhívó és küldő Istenre az elmúlt napoknak köszönhetően még több szállal összefonódott, különleges gyülekezetet: a lelkipásztorok közösségét.

■ HHÁ

kal szólt az igehirdetésben alkalmazott szemléltetés fontosságáról, majd művészeti alkotások képeinek vetítésével az illusztrációk elvontságára, többértelműségére, szubjektív voltára világított rá.

Délen

► Folytatás az 1. oldalról

A vezetői engedély, amelynek érvényességét időnként meg kell újítani, feljogosít az autóvezetésre, a lelkesek vezetői képességét azonban senki sem vizsgálja – vetette fel a háromnapos tanácskozás kezdetén *Gáncs Péter* püspök. Ezért választották a szervezők ezúttal ezt a témát, melynek kibontásához az üzleti szférából és a testvéregyházakból is hívtak előadókat.

Az elméleti alapvetést bemutató előadás messziről, a világi cégek felől indított azzal a szándékkal, hogy olyan impulzusokat adjon a lelkeseknek, amelyeket a sajátos egyházi környezetben is tudnak hasznosítani. *Lénárt Viktor* lelkész – jelenleg egy szervezetfejlesztés

téssel foglalkozó cégcsoport vezérigazgatója – volt a tréner, aki egy vezetési típusokra vonatkozó teszt kitöltése mel-

lett például azt is elmondta, hogy az üzleti életben is elvárják a vezetőktől a „csillogó szemet”, azaz a szenvedélyes, elkötelezett munkavégzést.

A második előadás a gyülekezeti gyakorlatról fogalmazott meg bátorító, elgondolkodtató üzeneteket *Steinbach József* református püspök (*képünkön*) tolmácsolásában, aki az evangéliumból fakadóan mindenekelőtt a vezetés örömeit hangsúlyozta, majd beszélt a rohamosan változó környezet és a szolgálat komplexitása okozta kihívásokról, valamint a lelkeszi alkalmaság és a nem lelkeszi szolgálattevőkkel való együttműködés kérdéseiről.

A harmadik előadás a cinkotai evangélikus gyülekezet vezetésébe engedett bepillantást. *Vető István* lelkész és *Krizsán Zoltán* felügyelő szavaiból megszívlelendő, hogy a jó együttműködés érdekében milyen fontos az egymásra figyelés, a bizalom és a rendszeres megbeszélések, imádságok. Ők adtak szempontokat

a felügyelő-lelkész kapcsolatot boncolgató további eszmecseréhez.

A kiscsoportos beszélgetésből visszaérkezve megragadó volt az egyik lelkész vallomása, miszerint rájött arra, hogy jobban kell szeretnie a gyülekezetét; de szomorúnak tartja azt – így röviddel a tisztújítás után –, hogy egyes helyeken elegendő alkalmas ember híján is megalakult a presbitérium.

A záró előadás a bencés közösségbe kalauzolt el. *Korzenszky Richárd* tihanyi perjel szerint az előjáró vonatkozási pont az emberek számára, és ennek felelősségét tudatosan kell vállalnia. S tudnia kell azt is, hogy „beteg, egészséhiányos lelkek” vezetését vállalta. Mindenki alkalmas vala-

mire, de hiánya van másban – a vezető dolga, hogy kiben-kiben észrevegye és erősítse azt, amivel a közösség építéséhez hozzájárulhat.

Érdemes volt az előadásokban és hozzászólásokban felvetett gondolatokat megfontolni, de újra és újra megfogalmazódott, hogy a kiindulási pontot nem felejtethetjük: az egyház Ura Krisztus, a lelkész pedig – mint amolyan közpvezető – neki tartozik elszámolással.

A lelki felfrissülést lendületes éneklések és rendhagyó áhítatok segítették, melyek némelyike mintegy folytatása volt az előadásnak. *Jóné Jutasi Angelika* püspöki hivatalvezető olyan pontokhoz kalauzolta a lelkészeket, amelyekhez Illés prófétának meg kellett érkeznie, miközben a meneküléstől a megfáradáson át eljutott az Úrral való találkozásig. *Szűcs Mária* és *Darvas Anikó* pályakezdő szolgatársak taizí jellegű elcsendesedéssel hangolták rá a résztvevőket az új napra. Az úrvacsorás istentiszteleten *Szabóné Mátrai Marianna* püspökhelyettes pedig bátorításként mondta, hogy ha a szenvedő Jézusra irányul a lelkesek tekintete, akkor sok csapdából van szabadulás.

S mindezekon túl e sorok írójának a kötetlen beszélgetések jelentettek még sokat, melyekre a szervezett programok között bőven nyílt lehetőség. Hiszen nagy szükségük van a lelkeseknek arra, hogy a vidám és komoly hangvételű, személyes és szolgálati kapcsolatos beszélgetések által átéljék egymással a testvéri közösséget...

■ HULEJ ENIKÓ

Nyugaton

► Folytatás az 1. oldalról

A többnapos munkaévkezdő konferenciának a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ adott otthont. *Az erőtlenségben rejlő erő* címet viselő tanácskozáson közöl száz lelkész vett részt. A programot a szervezők tudatosan úgy állították össze, hogy lehetőség legyen egymás jobb megismerésére, a töltökezésre, a közösségépítésre. Ezért a komoly témák megbeszélése mellett zenés programra, borkóstolásra és esti „kvaterkázásra” is jutott idő.

Csodálatos napsütésben, kellemes nyári melegben indult el a hajó a révfülöpi kikötőből. Ez az egyórás sétahajókázás azonban megadta az egész találkozó alaphangulatát. A kellemes kirándulás után *Baranyay Csaba* kőszegi lelkész esti áhítatát hallgatták meg a résztvevők, majd a balatonboglári *Seven Houses* gospelkórus énekelt.

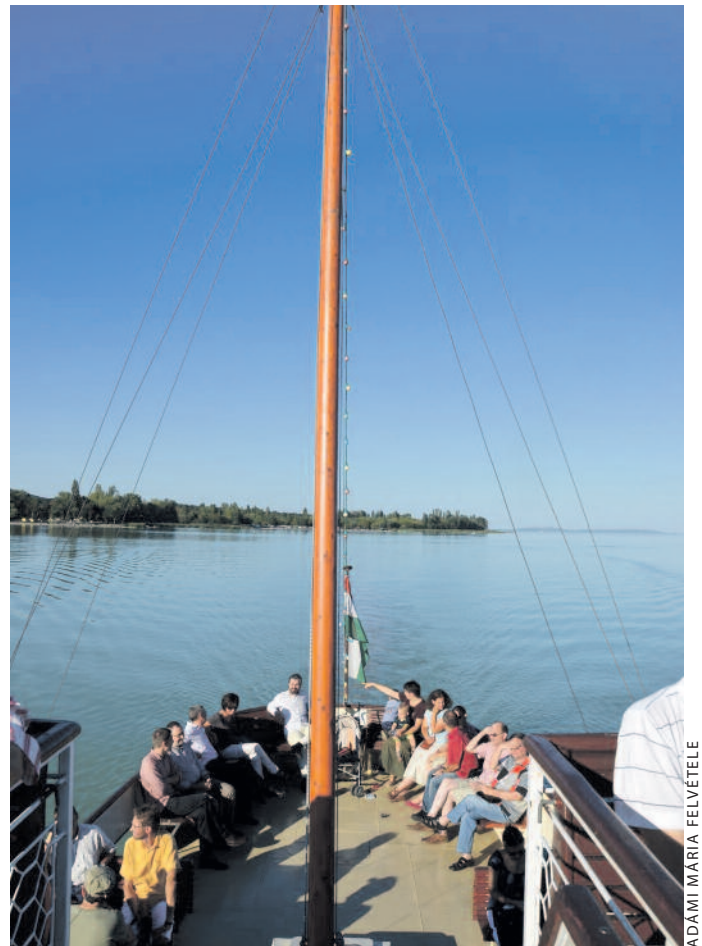
A szerdai program *Isó Dorottya* veszprémi lelkész áhítatával kezdődött. Ezt követően a konferencia két fő előadását hallgatták meg a résztvevők a lelkeszi kiégés veszélyeiről és a kiégés lehetséges megelőzéséről.

Elsőként *dr. Korányi András* lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense tartotta meg előadását *Kiégés: erőtlenség és erőforrások* címmel. Bevezetésként két bibliai igét

tősegei és képességei határait – hangsúlyozta dr. Korányi András. Ugyancsak kiégéshez vezet, ha a másik emberben inkább akadályt, mint ajándékot látunk. Ezért tehát a kiégés elkerülésének és a felszínen maradásnak esélyét növeli, ha közösségi emberként élünk, mert a másik ember ajándék és lehetőség a feltöltődésre és a megerősödére.

A másik előadó *dr. Komlósi Piroksa* pszichológus, a Károli Gáspár Református Egyetem Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézetének docense volt. Míg a lelkész előadó elméleti síkon tárgyalta a kiégés problematikáját, addig a pszichológus asszony gyakorlati szempontokat vett figyelembe. Olyan árulkodó jeleket említett, amelyek segíthetnek bennünket a fenyegető kiégés veszélyének felismerésében. Egy tesztet is kitöltöttek a lelkesek, amelyek segítségével lemérhető, hogy ki milyen mértékben veszélyeztetett ezen a téren.

A komoly és súlyos problémát taglaló előadások okozta komor hangulatot ismét egy kellemes program oldotta fel. A lelkesek látogatást tettek a Badacsonyörön található borkombinátban. A látogatók végignézhették a különböző munkafázisokat a szőlő beérkezésétől a palackozásig. Végezetül természetesen az ilyenkor szokásos borkóstolás

idézett, mintegy tükörként. Az egyik: „...nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben.” (1Kor 4,20) A másik pedig: „Az ilyenek a kegyesség látszatát megőrzik ugyan, de annak az erejét megtagadják.” (2Tim 3,5) Az előadó három szempont alapján tárta mondanivalóját hallgatóságára elé: életünk e világi, emberi oldalának gyengeségét és zavarait, illetve az emberi méretarányok figyelmen kívül hagyását említve, és azt taglalva, hogy mindezeket hogyan éli meg a keresztény ember mint társas lény.

A kiégés és a vele együtt járó depresszió egyik oka lehet, ha valaki nem ismeri fel a lehe-

sem maradt el. A napi programokat *Kerekes Csaba* alsósági lelkész áhítata zárta.

A munkaévkezdő konferencia zárónapján egyházkerületi fórumot tartottak, amelyen részt vett a négy nappal korábban hivatalába beiktatott egyházkerületi felügyelő is. *Mészáros Tamás* számára ez volt az első olyan alkalom, amikor beiktatott felügyelőként hivatalos egyházkerületi eseményen a lelkeszi kar elé állhatott.

A révfülöpi program úrvacsorai istentisztelettel zárult. Az igehirdetői szolgálatot *Verrasztó János* egyházkerületi missziói lelkész végezte.

■ KISS MIKLÓS

A ZSIDÓMENTŐS

Raoul Wallenberg emlékműve Göteboriban

RAPHAEL SAULUS FELVÉTELE

Az evangélikus Raoul Wallenberg

► A második világháború vészakorának zsidókat és más üldözötteket mentő hőisére, *Raoul Wallenbergre* és a svéd diplomata budapesti működésére emlékeztünk születésének századik évfordulóján, augusztus 4-én. Budapesti tevékenységéről kitűnő összefoglalást tett közze *Ember Mária*, áttekintve több kutatói forrás és az újabb dokumentumok anyagát (*Wallenberg Budapesten, Városháza, Budapest, 2000*). Kevesen ismerik viszont a diplomata evangélikus, a reformációi, biblikus spiritualitásban gyökerező hátterét.

A családi háttér meglehetősen érdekes, hiszen az igen tehetős svéd familia 1912-ben Stockholmban született fiának dédapja, *Markus Wallenberg* Linköping városának és egyházmegyéjének evangélikus püspöke volt. A kis Raoul már tizenegy éves korában belekerült a nemzetközi életbe, mert Törökországba utazott nagyapjához, *Gustav Wallenberg* svéd nagykövethoz.

A család hagyományainak megfelelően Wallenberg 1931–35 között az amerikai Michigani Egyetemen, Ann Arborban tanult építészetet. 1936-tól Dél-Afrikában, Palesztinában, Haifában a Holland Bank tisztviselője. 1941-től külkereskedelmi üzletkötő Svájcban, Franciaországban, Ausztriában és Németországban, majd 1942–43-ban Magyarországon tevékenykedett. Valószínűleg ezért nevezte ki őt a svéd kormány 1944. július 9-én hazánkban akkreditált diplomatának.

Wallenberg nagyon válságos időben kezdte meg munkáját Budapesten, hiszen 1944. március 19-én a hitleri Németország *Horthy* kormányzó tiltakozása ellenére hadseregével lerohanta hazánkat. Ezzel a vészakor egyik legszörnyűbb időszaka vette kezdetét: tetőzött a zsidók és a náciellenes politikai erők üldözése. A háború egyre közelebb került a fővároshoz, bombázások, a német és a szovjet csapatok harcai és pusztításai következtek.

Mit tehetett ilyen körülmények között egy svéd diplomata? Embermentő akcióiban nem maradt egyedül! Fölvette a kapcsolatot a náciellenes magyar csoportokkal és az üldözöttekkel, egyéni svéd menlevelet – úgynevezett Schutzpasszt – adott sokaknak, követte a budapesti svájci konzul, *Carl Lutz* korábbi gyakorlatát. Kezdetben Wallenbergnek csak 1500 ilyen menlevél kiállítására volt engedélye a magyar hatóságoktól, de később sikerült 4500-as kvótát kicsikarnia. Valójában ennek mintegy háromszorosát adta ki.

A zsidókat egyéni menlevelekhez juttató akció mellett megkezdődött az úgynevezett „svéd védett házak” megszervezése a Nemzetközi Vöröskereszt képviselőjével, *Sztehlo Gábor* evangélikus és *Éliás József* református lelkésszel, valamint *Ordass Lajos* evangélikus püspökkel, akivel svéd nyelven is beszélhetett.

Wallenberget és sofőrjét, *Langfelder Vilmos* mérnököt 1945. január 16-án vették őrizetbe a szovjetek a Budapest VI. kerület, Benczúr utca 16. szám alatti házban, a mai osztrák követség épületében, amely akkor a Nemzetközi Vöröskereszthez tartozott. Itt emlétek ugyanis menedéket, mert a svéd diplomata életét a nyilasok és a németek is veszélyeztették. Innen Debrecenbe, majd később Moszkvába hurcolták.

Életének börtönben töltött utolsó éveiről keveset tudunk. A hivatalos svéd jegyzékekre és megkeresésekre a szovjet hatóságok kezdetben nem adtak érdemi választ. 1955-ben *Konrad Adenauer* német kancellár moszkvai, személyesen *Nyikita Hruscsov*nál, a szovjet kommunista párt első titkáránál történt közbenjárására több magas rangú német foglyot hazaengedtek, akik közül tizennyolcan tettek hitelesített vallomást arról, hogy együtt voltak Wallenberggel a börtönben. 1957. február 7-én *Andrej Gromiko* külügyminiszter jegyzékben adta Stockholm tudomására, hogy Wallenberg 1947. július 17-én a börtönben – valószínűleg szívrohamban – meghalt.

2002. augusztus 4-én Linköpingben svédek és magyarok együtt emlékeztek Wallenbergre születésének kilencvenedik évfordulóján.

A róla elnevezett téren felállított emlékmű leleplezése előtt a püspöki katedrálisban ünnepi istentiszteleten *dr. Martin Lind* linköpingi és *D. dr. Harmati Béla* budapesti evangélikus püspök szolgált. A szovjet hadsereg által elhurcolt és ismeretlen körülmények között a moszkvai börtönben elhunyt diplomata életét *Björn Eriksson* tartományi kormányzó és *Eva Joelsson* polgármester méltatta. A Wallenberg család nevében *Nina Lagergren* asszony emlékezett. A magyarországi zsidóság képviselőtében *dr. Schweitzer József* főrabbi és *dr. Lazarovits Ernő* professzor szólt.

Az emlékműre *Bottos Gergő Gábor* 1989-ben készített, budapesti bronz portrédomborművének másolata került. A leleplezés utáni fogadáson a püspöki székházban a múzeumban őrzött cselló, a dédapa, *Markus Wallenberg* püspök kedvenc hangszere szólalt meg.

A Magyar Televízió munkatársai *Nagy László* rendezésében rögzítették az eseményeket.

(Linköping városa és egyházkerülete, valamint a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerülete között 1997-ben *Martin Lind* és *Harmati Béla* püspökök aláírásával testvéregyházi együttműködési szerződés kötöttet, amelyet azóta többször is megerősített a két fél.)

Érdekes arra is emlékezni, hogy Wallenberg magyarországi emlékművének is kalandos, a változó politikai-társadalmi értékeléstől függően alakuló történetük van.

Röviddel a világháború után *Pátzay Pál* szobrászművész formálta meg 1946-ban Budapest számára egy sárkánnyal-kígyóval küzdő férfialakban az embermentő életsorsot. Máig sem teljesen világos, miért került ez a méltó alkotás végül – a hős nevének említése nélkül – Debrecenbe, egy gyógyszergyár elé.

Varga Imre egész alakos szobra végül 1987-ben méltó emléket állított az embermentő diplomatának a II. kerületben, a Budagyöngye Bevásárlóközpontnál.

A Budapest XIII. kerületében található Wallenberg utcában 1989 óta emlékeztünk *Bottos Gergő Gábor* bronz portrédomborműve mellett. Ennek másolata került svéd kérésre Linköping emlékparkjába.

Raoul Wallenberg áldozatos életművét, embermentő tevékenységét akkor értjük meg, ha a lutheri reformációi spiritualitás nemzetformáló jézusi útmutatására gondolunk: „*Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért.*” (Ján 15,13) Erről a mentő szeretetről tanúskodott a svéd diplomata élete a terror vészakorakában. Legyen emléke áldott közöttünk!

A svéd nyelvben és közgondolkodásban van egy különleges fogalom: *lagom*, azaz egyensúly, *equilibrium*. Hasonló jelentést takar, mint amit az ázsiai, távol-keleti kultúrák így mondanak: *jin-jang* vagy *feng shui* – azaz egyensúlyt kell találnunk, előidéz-nünk, gyakorolnunk az életben, tehát nem szabad, hogy az egyik ember vagy az egyik nép erőszakosan a másik fölé helyezze magát. Mindannyian kaptunk a bibliai példa szerint áldást, talentumokat, ki egyet, ki többet, ezzel kell gazdálkodnunk úgy, hogy az áldást továbbadjuk. Ez az „áldást kaptam, továbbadom” az az áldozati-szakszociális elem az életben egyének és közösség, a család, a nemzet számára is, amely nélkül csak terror és diktatúra lesz körülöttünk. Wallenberg életpéldája erre a továbbadásra biztat, hát így legyen!

■ **HARMATI BÉLA**
nyugalmazott evangélikus püspök

S V É D D I P L O M A T A

Emlékezés a Deák téren

► A Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében gyűltek össze augusztus 30-án a meghívtak és az érdeklődők, hogy megemlékezzenek a svéd követségi titkár elkötelezett zsidómentő tevékenységéről. A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE), a Magyarországi Református Egyház (MRE) és a Wallenberg Emlékbizottság szervezésében jött létre az emlékülés, melyet koszorúzás előzött meg a Szilágyi Erzsébet fasori Wallenberg-szobornál.

Próhla Gegely, egyházunk országos felügyelője, a Külügyminisztérium helyettes államtitkára, a Wallenberg Emlékbizottság tagja beszédében rávilágított történelmi arcképcsarnokunk, illetve evangélikus arcképcsarnokunk színességére, jelentős személyiségeink életének ellentmondásosságára, megítélésük sokrétűségére. Az országos felügyelő szerint éppen ezért fontos meghatározni az értékjelzőket, azt, hogy mihez mérhetjük az életutakat, az emberi teljesítményt. Utalt arra, hogy *Sztehlo Gábor* evangélikus lelkész születésének századik évfordulója alkalmából ennek a feladatnak egyházi szinten három évvel ezelőtt eleget tettek. Stehlo Gábor zsidókat mentett, később pedig, az ötvenes években felkarolta a rendszerből kivetettek.

Az egyháznak és az államnak egyaránt szüksége van arra, hogy úgy nézen szembe a saját múltjával, hogy ne tagadjon meg belőle semmit – mutatott rá a helyettes államtitkár. – Wallenberg erkölcsi nagysága, bátorsága iránymutató. Az emlékülés alkalmas pillanat arra, hogy az egyház akár Svédországban, akár Magyarországon felidézze a múltat, szembenézzon azzal, hogyan is viszonyul a történelmi személyiségekhez, s ezzel töltsen be irányjelző szerepét.

Dr. Bölcskei Gústáv püspök, az MRE Zsinatának lelkészi elnöke köszöntőjében hangsúlyozta a helymeghatározás fontosságát, mely egyházi és állami életünk lényeges vonása. Fontos, hogy helyet találjunk a svéd zsidómentőnek az emlékezetünkben. Wallenberg tette azt üzeni az utódoknak, „hogy az emberi méltóság, az ember személyazonosságának megőrzése minden körülmények között valami olyasmi, amire mi azt mondjuk, a krisztusi emberségből fakadó feladat, kötelesség”. A református püspök a *shalom* szó jelentésének kibontásával zárta beszédét, melyet egyben kívánságként is megfogalmazott: „minden dolog az Örökkévaló Istentől elrendelt helyére kerüljön. Az Isten legyen Isten, az ember legyen ember, így tudjuk mindazt megtenni, amit tőlünk várnak.”

Boda Anna, Svédország budapesti nagykövetségének tanácsosa köszöntőjében elmondta: Wallenberg Magyarország történelmének egyik legsötétebb korszakában azért jött Budapestre, hogy annyi zsidó életet mentsen meg, amennyit csak lehetséges. Munkálkodása több mint tízezer zsidónak jelentette az életet. Életét kockára tevő bátorsága példát mutat az utána következő nemzedékek számára is. Ameddig hátrányos megkülönböztetés, antiszemitizmus van a világban, addig Wallenberg munkája nem lett teljessé – állapította meg a tanácsos.

KISS TAMÁS FELVÉTELE

Ilan Mor, Izrael Állam budapesti nagykövete beszédének középpontjába az emlékezést helyezte. Azok az emberek, akik zsidó embertársaik segítségkérésével szembesültek, választást éltek. Akárhogy is döntöttek, választuk megváltoztatta az életüket. Akik megmozdultak a segítségkérésre, azok nevét a túlélők emlékeikben őrzik.

Nyolc évvel a második világháborút követően a zsidó állam megalapította Jeruzsálemben a Jad Vasem holokauszt-emlékközpontot, és 1956 óta tüntetik ki a Világ Igaza címmel azokat, akik a holokauszt idején zsidó embereket mentettek. Wallenberg kivül több mint huszonháromezer ember részesült a Világ Igaza kitüntetésben. A cím adományozása párbeszédet jelent, és ez a párbeszéd hetven évvel a történetek után is tart. Az emlékezés a kollektív felelősségről szól, nem a bosszúvágyról. Emlékezünk, hogy ne ismétlődhesse meg a népiirtás, sem a zsidósággal, sem más népekkel – hívta fel a figyelmet a nagykövet.

A tanácskozást *dr. Lackner Pál*, az MEE országos programkoordinátora moderálta. A köszöntések után következtek az előadások.

Martin Modéus svéd püspök előadásában bemutatta a svéd diplomata családi hátterét, és arról is szólt, hogyan gondolkodnak a svédek Wallenbergről. Álláspontja szerint nem az a legfontosabb, mit tett a svéd követségi titkár, hanem az, hogyan. A svéd állam sokáig csak a Wallenberg-üggyel foglalkozott, nem pedig a zsidómentő életével. A Wallenberg-ügy a svédek szovjetekhez való viszonyában meghatározó volt. Tipikusan svéd jelenség, a svéd kulturális élet vakfoltja, hogy Wallenberg spiritualitásáról, Istennel való kapcsolatáról hallgatnak a források.

A svéd püspök előadását még két expozé követte, az egyik a zsidómentő szolgálat református vonatkozásait tárta fel, a másik pedig az evangélikus nézőpontot. Az előbbit *dr. Horváth Erzsébet*, az MRE Zsinati Levéltárának vezetője, az Országos Református Gyűjteményi Tanács elnöke tartotta, az utóbbit pedig *dr. Gombocz Eszter* egyetemi oktató.

A levéltárvezető ismertette a református egyház akkori zsinati és konventelnökének, *Ravasz László* püspöknek központi intézkedéseit, melyek meghatározták az egyház zsidómentő munkáját. Szót ejtett a *Jó Pásztor Missziói Bizottság*, a *Skót Misszió* tevékenységéről. *Soós Géza* lelkipásztor életéből is felvillantott epizódokat, így a Raoul Wallenberggel közös mentőakciót, amely során életüket sem féltve mentették ki zsidókat a hatalom kezéből.

Gombocz Eszter az evangélikus egyház zsidómentő tevékenysége

mellett a protestáns egyházak felelősségének kérdésével is foglalkozott. A fennálló rendszert, a zsidóságot sújtó rendelkezéseket az egyházak törvényesnek ismerték el, csak az 1941-es harmadik zsidótörvényt – a fajvédelmi törvényt – utasították el.

A kikeresztelkedés, a kereszteny egyházakba való betérés jelenthette a menekülés útját, ám a keresztlevelek zsidók számára való kiállítása ellenállást is kiváltott mind a zsidóság, mind a kereszteny egyházak körében. A zsidóság életében 1944. március 19-e, a náci megszállás fordulópontot jelentett, de a keresztlevelek kiadásával kapcsolatos negatív, hátráltató hozzáállás sok esetben ezt követően sem változott.

Az egyetemi oktató kiemelte a diakónia, a kórházak, Stehlo Gábor és *Keken András* aktív zsidómentő munkáját. (Keken András, Stehlo Gábor és *Koren Emil* evangélikus lelkészek a Világ Igaza címben részesültek.) Idézte azt az apostoli igét, mely az engedelmességről szól, és ebben a vészterhes időszakban is vezérfonalul szolgálhatott: „*Istennek kell inkább engedelmeskednünk, mint az embereknek.*”

Az egyházi és világi méltóságok részvételével zajlott tanácskozáson *Gryllus Dániel* és *Gryllus Vilmos* zoltárfeldolgozókat adott elő, az emlékülést pedig *Gáncs Péter*, az MEE elnök-püspöke zárta egy svéd imádság felolvasásával.

■ BALLA MÁRIA

Rendhagyó egyháztörténet-óra

Nem működnek a közhelyek, ez a valódi történelem ismérve. Szeretjük a történelmi tablókat egyértelműen, véglegesen megrajzolni – így és így történt –, aztán lapozunk egyet, hogy tovább írassuk és rajzolhassuk, megemlékezéseket tarthassunk, ahol elmondható saját véleményünk az adott történelmi szereplő szájába adva.

A Wallenberg-konferencián az az érzésem támadt, hogy nem hagyja magát becsukni a történelemtörténet. Magyarország huszadik századi történelme olyan traumák sora, amelyek a közösségi lelki feldolgozóképeségünket „kiakasztották”. Túl sok minden és túl tragikusan történt ahhoz, hogy feldolgozható lenne a múlt század. Megakadt a torkunkon, és se előre, se hátra.

A tragédiák a történelemben okok láncolatán át teljesednek be, nem véletlenül jönnek. Ezek megértése emelhet ki minket a patthelyzetből. A nagyon nehéz huszadik század legsötétebb időszaka a második világháború utolsó bő egy éve, a német megszállástól a szovjet berendezkedésig. Ki mit tett és miért – keveset, eleget, túl sokat? Nem tudunk felülemelkedni az objektív szemlélő magas perspektívájába, mert az események bennünk tovább élnek és hatnak.

Budapest közepén, a Deák téren a gimnázium díszterme tökéletes helyszín, hogy két röpké óra alatt teljesen nyitott legyen a történelem, és kérdésként álljon előttünk a felelősség, a mi is történt. Ez Közép-Európa varázsa: pillanatok alatt kinyílnak a múlt mélységei, amelyek fölött ma élünk. A mélységek ugyanakkor megmutatják Közép-Európa átkát is, mikor sokadszor azt látjuk, hogy rendszerszinten mondott csődöt a társadalom. Kiszolgáltatott, alkalmatlan központi állam és szervezetek összeomlanak a teher alatt, az egyének pedig élnek és tesznek, ahogy tesznek. Vagy kalandosan emberiességből, hitből mentenek;

vagy lőnek, kiabálnak, eltüntetnek, fenyegetnek.

Keresztyének a legtöbb oldalon vannak. A konferencia két magyar előadása erősen különböző értékelést adott protestáns egyházaink szerepéről. Ami tényként kikristályosodik: minimális befolyásuk volt, és politikai súlyuk – a maihoz hasonlóan – kevés, a szándékaik a maihoz hasonlóan határozatlanok. Sokszor halljuk a múlttal való szembenézés szükségességét, de a múlt hibái túlnál hasonlóltanak mai tetteink felemás, túlélő kompromisszumaihoz. Nem tudjuk kiállítani magunkról a bizonyítványt, nem mondhatjuk, mi történt volna, „ha én ott lettem volna”...

A keresztyén hit rendszerszinten nem tudta megakadályozni a katasztrófákat a múlt században Európában. Erre évszázadok óta nem képes. Jó esetben nem okozza őket. Amit viszont tud, hogy a jót történetekben konzerválja, és ezeket a történeteket újramondja. Az emberek lelkiismeretére apellál sokszor – szemben az eszükkel és érdekeikkel. A dogma megkerülhetetlen tömörségével és igazságával őrzi a jó üzenetet, amelyhez felnőni maga sem tud, csak próbál, de elbeszéli a történeteit.

Ha ebben az emlékezetben őszinte helye van az embermentés történeteinek, és kinyílnak az ember és a tan az egyértelmű állásfoglalásra az ártatlan szenvedő mellett, akkor még mindig alkalmas az egyház a feladatára. A kudarcot és a felelősséget el kell tudni fogadni. Pszichés görcsként önmarcangolva benne ragadni viszont nem szabad. Rengeteg víz folyik még le a Dunán, mire a huszadik század tapasztalatait nagyjából feldolgozzuk, de közhelyek, indulatok, görcsök és érdekek helyett nyitottan az igazsághoz közeledni jó út.

A Wallenberg-konferencia segített nem becsukni a történelemtörténetet, hanem továbbolvasva tanulni belőle.

■ SZABÓ B. ANDRÁS

KISS TAMÁS FELVÉTELE

Új evangélikus oktatási intézmények tanévnyitója

► Becsengettek. És az ovisok is elhagyták a játszótereket. Hét új evangélikus oktatási intézményben köszöntötték a 2012/13-as tanévet. Képes összeállításunk ezekről az ünnepélyes alkalmakról tudósít. Elhozza a szarvasi vajdások, a kiskőrösi csengősök, a rákoskeresztúri podmaniczkyisek, a pestszentlőrinci sztehlósok, a soltvadkert kossuthosok és a mezőberényi petőfisek nyárzáró perceit. (A lajoskomáromi Kerekdő birtokba vevőinek öröme – a lapzártá és az évnyitó konfliktusa okán – sajnos nem tudjuk prezentálni.)

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Az új iskolai év első evangélikus tanévnyitóját Rákoskeresztúron tartották. A keresztúriak visszakapták 1782-ben alapított iskolájukat, mely az államosítással került ki az egyház kezeléséből. A Podmaniczky János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola új intézményvezetője Erdészné Nagy Éva, az óvoda vezetője Szabó Bálintné, az iskola lelkésze Darvas Anikó.

FOTÓ: KISS TAMÁS

A Kiskőrösi Petőfi Sándor Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kertészeti Szakközépiskola tanévnyitójával a Déli Evangélikus Egyházkerület legnagyobb intézménye tárta ki kapuit. A középiskola vezetője – akit a kisiskola igazgatójával, Gausza Jánosnéval együtt iktattak be –, Szentgyörgyiné Szlovák Mária köszöntötte a több száz gyereket.

FOTÓ: SUPKA ÉVA

Újra lutheránus színekben várja a diákokat a soltvadkert kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola. Történelmi pillanat ez, hisz először 1784-ben csengettek be ugyanitt az evangélikusok, az államosítás után azonban nem kondult meg többé a harang. Most újult erővel hirdeti „az erős várat” Fellegvári Zoltán vezénylete alatt.

FOTÓ: GYÖRI JÁNOS SÁMUEL

A pestszentlőrinci Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium idén már óvodások részvételével nyitotta meg a tanévet. Az integrált intézmény tavaly került egyházi fenntartásba, óvodáját azonban csak szeptembertől indította huszonhat ovisal. Az intézmény vezetésére dr. Kalina Katalin kapott megbízást.

FOTÓ: VARGA MÁRTA

A Mezőberényi Petőfi Sándor Gimnázium és Kollégium nem előzmények nélkül nyitja meg kapuit. Az első evangélikus gimnáziumot kétszázöt évvel ezelőtt Berényben alapították, és harminckét éven át működött. Hosszú szünet után, 1962-ben indult újra, akkor világi intézményként. Az idén egyházi fenntartásba vett iskola vezetője dr. Rückné Mező Györgyi.

FOTÓ: BABÁK ZOLTÁN

Szarvason is elindították a tanévet az újonnan megnyitott Vajda Péter Evangélikus Gimnáziumban. Kitajkáné Szántai Mária igazgatónőt az Ótemplomban megtartott ünnepségen iktatták be. Új zászló lobog az iskola felett, közepén Luther-rózsával és elmpallérozásra szólító példabeszéddel: „Hogy a tapasztalatlan okosságra tegyen szert, az ifjú meg tudásra és körültekintésre.” (Péld 1,4)

Kölcsönkapott anyám

Emlékeim között különösen kedves az a keserédes pár nap, amikor megtudtam, hogy – különböző okok miatt – a családom tagjai közül senki nem tud majd eljönni a diplomakoncertemre.

Az eszemmel megértettem, elfogadtam a helyzetet, de a szívem mélyén mégis fájt. Elnéztem a folyosón az előző napokon diplomázó társaim közön-ségét. Csupa büszkeségtől dagadó keblű, elegáns rokon. És emlékszem, hogy milyen különös üresség töltött el a gondolatra: nálam csak a bírálóbizottság lesz ott a tanáiraikon kívül. Senki, aki biztatóan mosolyog akkor is, ha elrontottam valamit, aki lelkesen tapsol – bárhog fogok játszani –, senki, aki csak azért örül nekem, mert élek, és őhöz tártozom. Fáradtan és reménytelenül indultam el sétálni...

A főtéren gyönyörűen virágoztak a fák, minden pad tele emberekkel. Csak az öreg Matild, a városképhez szinte hozzá tartozó, bordó hajú, szatyros néni ült egyedül. Természetesen nem véletlenül. Matild néni nem tartozott az önként mosakodók népes táborához. Másrok is beszélünk már, most is – alighogy sóhajtv mellé ültem – megkérdezte, mi a baj. Segíteni persze nem tudott, csak hümmögött, bólogatott maga elé megértően.

Sokáig hallgattunk együtt, aztán örült gondolatom támadt: miért ne jöhetne el ő a diplomakoncertemre. Hirtelen felindulásból meg is hívtam. Könnyed léptekkel igyekeztem visszafelé az iskolába, mégiscsak lesz nekem is közönségem. Csak a kapun kitóduló cilinderesfrakkos népek láttán kapott el a vak félelem. Jaj, mekkora örült vagyok, egy mosdatlan, szatyros néni még az üres teremnél is sokkal rémesebb lehet. Futottam vissza a térre, de Matild néninek addigra nyoma veszett.

A következő két napban sem futottunk össze. Tanulnivalóm is volt bőven; már-már reménykedtem, hogy egyikünk sem vette komolyan ezt az egész örültséget, és csak olykor-olykor rándult görcsbe a gyomrom, mi van, ha mégis eljön.

Aztán eljött a nagy nap. A bárszonytápétás terem fényesre csiszolt, faborítású színpada mögött remegtem. Végre kinyitották az ajtót, a bizottság méltóságteljesen bevonult az asztala mögé, rendezgették a papírjaikat, igazgatták a székeiket, az ajtó üresen ásitott mögöttük.

– Hát nem jött el – állapítottam meg. Furcsa volt, hogy nem a megkönnyebbülés, hanem a magányosság az erősebb érzés bennem.

Mindenki az órát figyelte: még két perc, még egy. A zongorakísérőm a hangszeréhez lépett, egy segítő diák éppen be akarta csukni az ajtót, amikor valaki könnyedén, finoman, csendesen belibbent még az utolsó pillanatban.

Először nem ismertem föl. Csak annyit láttam, hogy egy idős hölgy jött, gyönyörű sötétkék, csipkegalléros se-lyemruhában, a kezén fehér kesztyű, a fején hatalmas virágos kalap. Az utol-

só sorban ült le. Elegáns kis táskájából legyezőt és egy aprócska színházi látcsovét vett elő. Csak ekkor kémlelt körül. Amikor megpillantott a függöny sarkánál, szolidan intett, és mosolygott. Matild néni fölülmulta önmagát.

Igazán nagyszerű közönség volt. Nem zsiszegett, nem fészkelődött, hanem komolyan, biztatón és rendkívül odaadóan figyelt mindvégig. Azon az estén neki játszottam, csak neki. Nem érdekelt már a vizsga, hogy milyen jegyet kapok, csakis ez az idős, magába süppedt élet, amely a kedvemért egy estére újra virágba borult, és anya lett.

Az előadás végén mindenki kezet fogott velem – mint immár diplomás zenetanárral –, és a direktor a mámmnak is gratulált.

– Büszke lehet rá – nézett a szemébe barátságosan.

– Büszke is vagyok – húzta ki magát Matild néni. – Ilyen leány nincs több a földön.

Senki nem válaszolt neki semmit. Mert hát persze hogy volt olyan leány más is, de ugyan ki tudná és ki akar-ná ezt egy anyának elmagyarázni.

Sohasem láttam többet. Keres-tem a főtéren, a buszvárónál, az áruhá-z előtt, a sétálóutcában, minden szokásos helyén, ahol valaha találkoztunk, de nem találtam.

Végül eljött a nap, amikor bezárt a kollégium is. Búcsúzni kellett a várostól, ahol négy évig éltem és tanultam. Nagy hátizsákkal már a buszra vártam, szedtem egy csokor százszorszépet emlékébe. A várónál gondozatlan szakállú hajléktalan ült. Utolsó lehetőségként – hogy legalább egy üzenetet hagyhassak – a fér-fíhoz léptem érdeklődni felőle.

– Matild? – nézett rám fürkésző tekintettel. – Fogalmam sincs, ho-va lett. Senki se látta már vagy há-rom hete.

A buszom beállt az indulási ol-dalra. Némán bólogatva lépegettem fölfelé a lépcsőn, amikor a férfi megrántotta a karomat.

– A cuccait árulta a múltkor. Báli ruhát akart vagy mit, meg egy lát-csovét. Nehezen jött össze neki. Fo-galmam sincs, mi a fenét akart az-zal a ruhával.

A sofőr türelmetlenül nézett rám. Léptem egyet feljebb. A férfi még mindig nem engedett.

– Lehet, hogy a temetésére akart kiöltözni. Van ilyen – mondta le-hajtott fejjel. – Érti, még egyszer utoljára...

– És mit adott a szép ruháért? – kérdeztem a szájam szélét harap-dálva.

– Á, nem volt szinte semmi érték-je néki. Végül a hallókészülékét aján-lotta fel, pedig olyan süket volt sze-gény nélküle, mint az ágyú. Lehet, hogy az lett a veszte. Elűthette va-lami, vagy ki tudja. Nem tartja a mifé-lénket számon senki se.

A férfi elengedte a karomat, a so-főr türelmetlenül nézett rám, felszál-lok-e végre. De csak álltam lehajtott fejjel, aztán a férfi felé fordultam, és a kezébe nyomtam a százszorszépeket.

■ FÜLLER TÍMEA

„Noli me tangere!” („Ne érints engem!”)

Még nem kelt föl a nap,
szíved hegyeiről még nem futnak fénylő vizek,
jég sebzi lábadat,
szívedet hófalak,
lavinák,
de hajolj le, Magdaléna,
nézd, milyen világok fakadnak
a fekete földből,
a fagyos föld repedéseiből!
„Uram irgalmazz”-virágok,
vérpirosak, halálfehérek.
Hajolj le, Magdaléna!
Kinek a lába nyomán fakadnak?

Még nem kelt föl a nap,
jég sebzi lábadat,
körötte lavinák
és hófalak,
de az Uram, irgalmazz, Uram, irgalmazz-virágok
már nyílnak a „Kertész” lába nyomán.
Vérvörösek, fehérek...
fényt még rájuk földi nap nem hintett.
Ne érints engem! Fuss, Magdaléna!
„Menj, és vidd a hírt testvéreimnek!”

Túrmezei Erzsébet fordítása

IFJABB HANS HOLBEIN: NOLI ME TANGERE (RÉSZLET)

HETI ÚTRAVALÓ

„Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd el, mennyi jót tett veled!” (Zsolt 103,2)

Szentháromság ünnepe után a 14. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi az Úr Isten dicsőítésére hívnak, amely hálaadás, magasztalás, imá-dás, áldás formáját is öltheti. Az örökkévalóságban ez lesz egyetlen „dol-guk” gyermekeinek, akik erre már most felkészülnek Jézus követése során. A Szentlélek elevenít meg, és tesz képessé erre, mert senki sem vallhatja, hogy Jézus Krisztus Úr, csak a benne lakó Szentlélek által. „Magasztalja-tok az Urat, mert jó, mert örökkévaló az ő kegyelme.” (Zsolt 118,1; LK) „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme.” (GyLK 728) Mindig „*Dicsérjétek Is-tenünket, ti, szolgálai, mindnyájan, akik félitek őt, kicsinyek és nagyok.*” (Jel 19,5) Ezt tette a hálás samáriai leprás is; vissza(meg)tért gyógyítójához, és „*fennhangon dicsőítette Istent. Arcra borult Jézus lábánál, és hálát adott neki.*” Az Úr így szólt hozzá: „*Kelj fel, menj el, hited megtartott téged.*” (Lk 17,15–16.19) Aki Krisztusban vannak, Lélek szerint járnak. „*Akiket pedig Isten Lelke vezérel (Krisztushoz űz), azok Isten fiai. (...) Ha pedig gyerme-kek, akkor örökösök is: örökösei Istennek, és örököstársai Krisztusnak...*” (Róm 8,14.17) Luther ezt vallja: „Aki erős hittel s szilárd reménységgel hiszi, hogy Isten gyermeke, valóban az is, mert ilyent senki sem hihet Szentlélek nél-kül. Ő az igével munkálkodik bennünk, s a mi szívünk szilárdan hinni tud-ja, hogy kegyelmes Istenünk van.” Pál leveleit többnyire hálaadással kez-di; mi pedig...? „*Hálát adok az Istennek..., amikor... megemlékezem rólad könyörgéseimben...*” Így bátorítja a fiatal, hívó Timóteust: „*...nem a félelem-nek lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lel-két.*” (2Tim 1,3.7) A látóvá lett vak így tett eleget a zsidók e felszólításának: „*Dicsőítsd az Istent*”, ezt vallva: ha Jézus „*nem volna Istentől való, semmit sem tudott volna tenni.*” A vakon született ember megláthatta gyógyítójá-ban az Emberfiát, s hitt Jézusban. „*És leborulva imádta őt.*” (Jn 9,24.33.38) Mielőtt kérne Filemontól az öreg fogoly Pál, hálaadó és közbenjáró imát mond: „*Hálát adok mindenkor az én Istenemnek..., mert hallok a te hited-ről és szeretetedről, amely az Úr Jézus és minden szent iránt van benned...*” (Filem 4–5) Halála előtt Dávid a templom építésére összegyűjtött önkén-tes adományokért mondott hálaimájában Istent dicsőíti: „*Most azért, Is-tenünk, hálát adunk neked, és dicsérjük a te fenséges nevedet. (...) Bizony töled van mindez, és csak azt adtuk neked, amit kezedből kaptunk.*” (1Krn 29,13–14) Krisztus önkéntes halálában és feltámasztásában a Fiú és az Atya kölcsönösen megdicsőíti egymást. S új parancsolatot is ad nekünk: „*...ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!*” (Jn 13,34) Pál állhatatosságra való buzdítása így kezdődik: „*Mi pedig hálával tarto-zunk az Istennek mindenkor értetek, testvéreim, akiket szeret az Úr..., hogy így részesüljete a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségében.*” (2Thessz 2,13–14) „A Szentháromságnak, / Dicséret, dicsőség, / Legyen magasztalás, / Most és mindenkoron / Örök hálaadás!” (EÉ 40,3)

■ GARAI ANDRÁS

Kazaldialektika

Szalmakupac. Azon trónolt mindig a nyáron. Ott olvasta *A Gyűrűk Urát*. Néha kinézett a lapok közül, föntebb a hegyek, mellette a diófa. Körötte álmo-sító zsongás-dongás. Édes ned-vek illata.

Fel-feltűnik nyomolvasó ba-rátja is – lapkasajtfülét megva-karja.

Lent a völgyben a templom és az iskola. Egészen parányi-nak tűnnek ilyen távolságból. Elenyészők. Mintha nem is len-nének.

Most a mateklecke fölött gör-nyed, és arra a délutánra gondol. A panel elviselhetetlenül meleg. A ceruza hegye kitört. A köte-lezők listája ott pöffeszkedik az asztalon, nézni is rossz – begyű-ri a fiókba.

PALLA ILONA (ILIANYI) FELVÉTELE

A kutya szemrehányón néz hol rá, hol az üres tálkára. Öccse a másik szobában max. hangerőn. Lent a parkban visítoznak a gye-rekek. Itt aztán tanulni nem lehet.

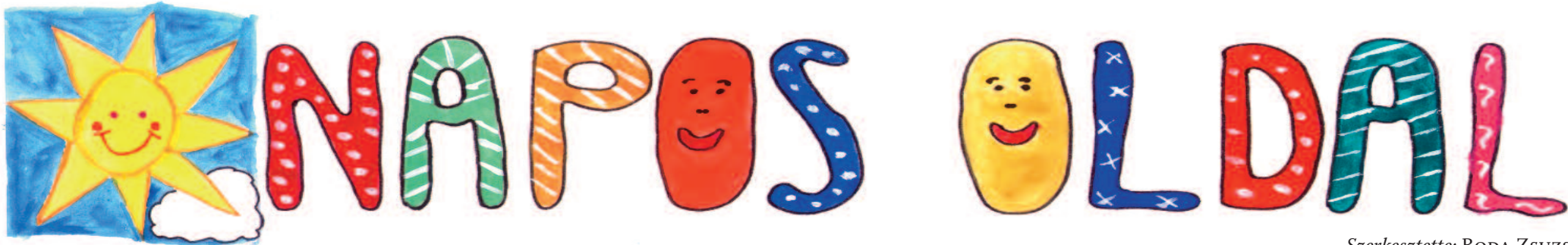
Még csak most kezdődött, de már elment a kedve.

Istenem, de visszamenne...

De hisz az a szalmakazal már nincs ott. Egy részét elvitték Jóska báék, azzal bélelik az istál-lót. A másik kupac meg itt van a panelban, egy javíthatatlan ál-modozó alatt, akinek lelkét nem-csak a kazlak, hanem a kazlak hi-ánya, nemcsak a nyár, de az ősz és a tél is érleli. A diófa egy el-következő nyáron csak akkor adhat hús árnyat, ha kiállta az évközi próbákat. Csak úgy eshet jól a kazalon heverés, ha mögö-te ott az egyéves erőfeszítés.

A kazal mindig közel.

■ – KANYIKA –

Vakond

Azt hiszem, száz gyerek közül legfeljebb, ha ötven vagy hatvan láthattak életükben vakondot. Nem csoda, hiszen a föld alatt él, ahonnan csak ritkán és rövid időre jön a felszínre.

Fekete bundája tömött, bársonyos tapintású, szőre közt rejtőző szeme kicsi. Szegény alig lát vele. Igaz, oda-lent, a sötétben nincs is szüksége rá. Fülkagylói is elkorcsosultak, hiszen csak akadályozná, amikor járataiban szaladgál.

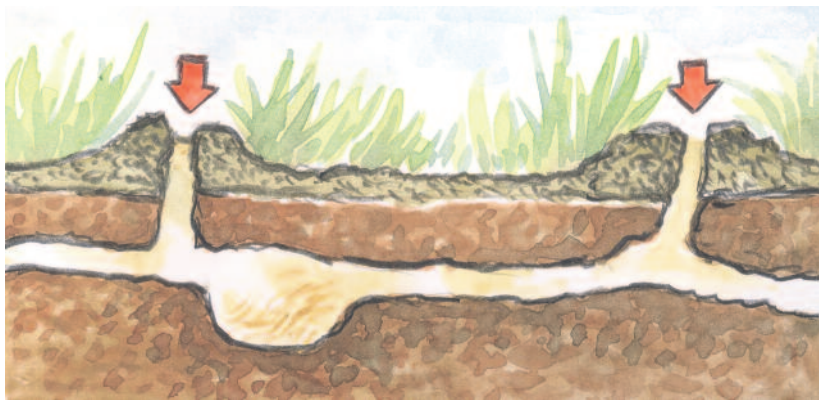
Nagyon jellemzőek erős mellső lábai, amelyekkel járatait készíti. Egy-egy példány akár száz méter hosszú alagútszisztémát is birtokolhat.

A vakond gyakori állat legelőken, réteken, erdei tisztásokon, kertekben, parkokban – mindenütt láthatjátok jellegzetes túrásait. Amikor lábait felváltva használva alagutat ás, a felesleges földet időnként a felszínre tolja. A túrások pontosan mutatják, merre vezetnek a járatok odalent.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

A nőstények itt kölykeznek egy vagy két alkalommal évente. Egyszerre négy-nyolc fiókát hoznak a világra. A vakond járataiban mindig kellemes a hőmérséklet. Amikor nyáron odakint 30 fokot mutat a hőmérő, az alagutakban 12–17 fokot mérnek, télen pedig (igaz, akkor a járatok mé-

Gyakran figyeltem ásás közben. Persze csak kívülről nézhettem, hogy remeg a kupac, hogyan gurulnak le az apró rögöcskék az oldalán. Nem láthattam, csak elképzeltem, miként dolgozik a fekete legény odalent.

Ha éppen alakuló túrást láttok, nagyon óvatosan lépjetez közelebb, mert a vakond a talaj legkisebb rezdülését is észreveszi, és nyomban ab-bahagyja a munkát.

Járatai nyáron a felszín közelében vezetnek, és naponta többször is bejárja őket, hogy táplálékot keres-sen. Felfalja a behullott gilisztákat, cserebogárpajrokat, de ha gyík téved be hozzá, azt is elkappa.

Járatainál mélyebben van a fészek-kamra, amelyet odakint gyűjtött fű-vel, az erdőben száraz levéllel bélel ki.

lyebben vannak) –2 és +1 fok között változik a hőmérséklet.

A vakond raktárát is készíti. Gilisz-tákat halmoz fel, kicsit megrágja őket, hogy ne tudjanak elmászni, és a szű-kös napokon belőlük falatozik.

A kertészek nem szeretik szegényt, pedig sok kártevőt pusztít el a föld alatt.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Mit gondolsz, milyen súlyú egy vakond?
2. Van fehér vakond is?
3. Milyen ellenségei vannak?

Válaszok: 1. 70–130 gramm; 2. ritkán, de előfordul; 3. ha a fészékre jön, akkor a róka, a borz, az uhu.

Testvérek a Bibliában

GYERMEKVÁR

► Most induló, hatrészes sorozatunkban a három ósáta – Ábrahám, Izsák és Jákób – történetét elevenítjük fel. Mindegyik részhez egy-egy feladat is tartozik. Ezek helyes megfejtéseit összegyűjtve a sorozat végén küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

1.

Az Úr egy nap így szólt Ábrahámhoz: – Csomagolj, és indulj! Hagyd ott a rokonságodat, és menj el arra a földre, amelyet mutatok neked! Nagy néppé teszek, annyi utódod lesz, mint égen a csillag.

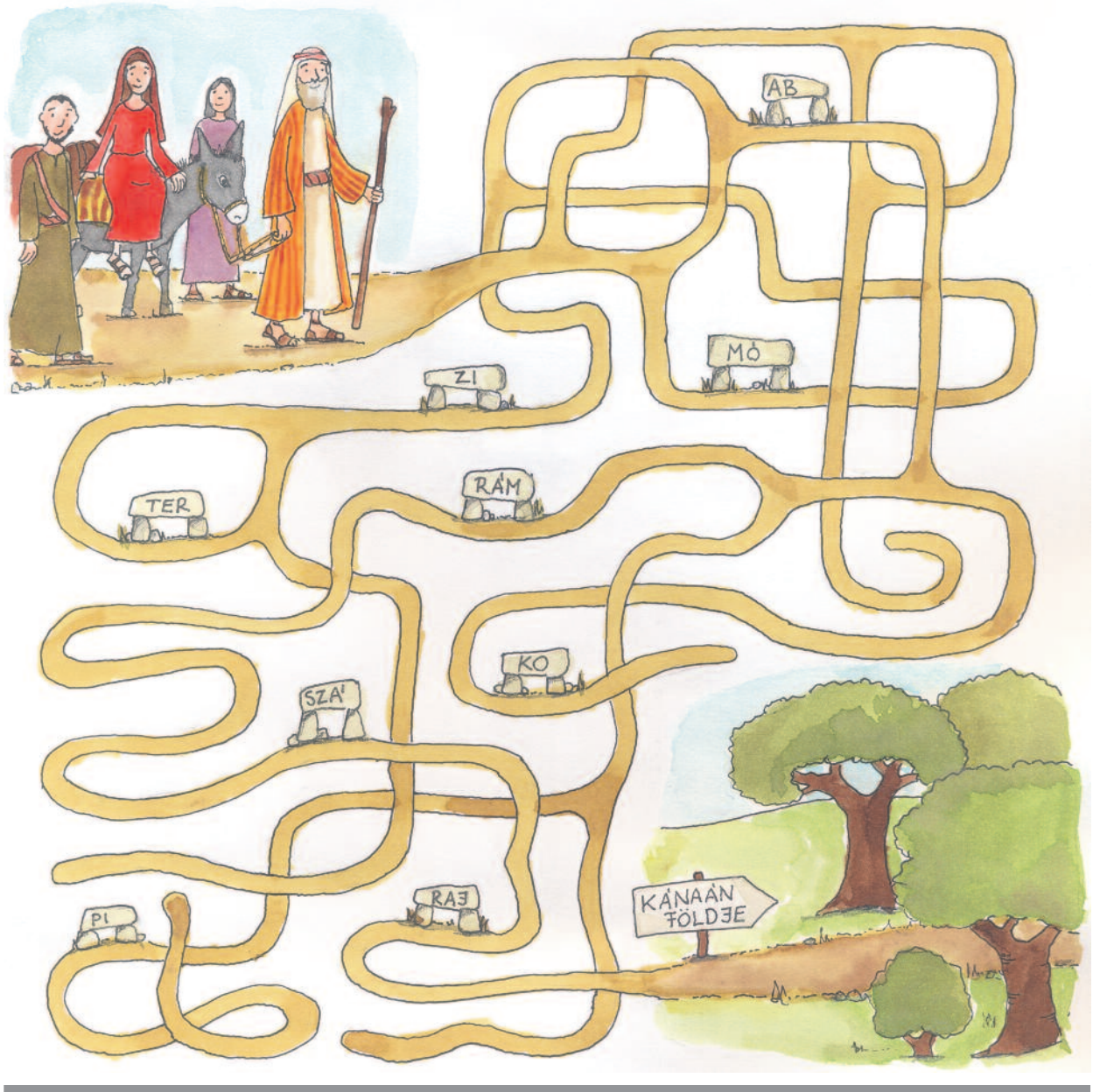
Ábrahám szót fogadott az Isten-nek, bár nem tudta, hogy hova kell mennie.

Az Úr pedig megtartotta ígéretét. Elvezette Ábrahámot és feleségét, Sárát, valamint szolgálóikat és állataikat Kánaán földjére. Ábrahámot pedig gazdagon megáldotta, vagyona egyre nőtt, mind több állata lett.

Ő pedig soha nem felejtett el há-lát adni az Istennek: sokszor épített oltárt neki.

Melyik úton jut el Ábrahám és Sára az új otthonukba? Ha jól oldjátok meg a feladatot, az oltárokon található szótágokból Ábrahám és Sára eredeti nevét olvashatjátok össze.

Ez lesz a megfejtés, ezt kell beküldenetek.

Józsua és Josua

Minden gyerek szereti az állatokat. A szerencsésebbeknek otthon is van, így közelről ismerhetnek némely fajt, míg mások csak az állatkertben, a vadasparkban vagy a vidéki rokonoknál találkozhatnak velük.

Ez utóbbiak közé tartozik az ötéves, bibliai nevet viselő Józsua is. Szüleivel és bátyjával városban él, de édesapjával gyakran ellátogat a vadasparkba. Itt Lionel, az oroszlán, Wolfy, a fehér farkas vagy Csöre, a fekete bivaly a kisfiú régi ismerősei. Sok mindent tud már róluk, de a legizgalmasabb az, hogy apának mindegyikről eszébe jut egy-egy bibliai történet.

Ezenkívül sokszor mesél Josuáról is. Arról az ötéves kisfiúról, aki valamikor régen Izráelben élt egy faluban. Az ő édesapja a pusztában az állato-

tak a nyáj körül. Josua is sok, állatokkal kapcsolatos történetet hallott a szüleitől vagy a rabbitól.

S hogy mennyivel lett Józsua és Josua okosabb, amikor például a vízi-lóról, a hangyáról, a mormotáról, a számról, a medvéről vagy az orosz-lánról beszélgettek, megtudhatjátok Miklya Luzsányi Mónika óvodásoknak és kisiskolásoknak írt Józsua és az állatok című könyvéből. A történetekhez Kelemen Csakó Rita nagyon sok képet is készített.

Miklya Luzsányi Mónika: Józsua és az állatok – Párhuzamos történetek ovisoknak, kisiskolásoknak. Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza, 2011. Ára 3900 forint.

Következetesség, felelősség, takarékoság

Beszélgetés Radosné Lengyel Anna déli egyházkerületi felügyelővel

► **Az idei általános tisztújítás során a Déli Evangélikus Egyházkerületben a gyülekezetek presbitériumai újraválasztották a tisztséget az előző ciklusban is betöltő kerületi felügyelőt, Radosné Lengyel Annát. Egyházunk első és egyelőre egyetlen női kerületi felügyelőjével az előző ciklus tapasztalatairól és a következő hat esztendő terveiről beszélgettünk.**

– Az egyházkerületi közgyűlés keretében szeptember 22-én lesz Felügyelő asszony beiktatása a kecskeméti evangélikus templomban. Milyen érzés tölti el, amikor arra gondol, hogy immár másodszor szavaztak bizalmat Önnek a déli gyülekezetek?

– Büszke vagyok rá, és köszönöm a presbitériumoknak az újbóli lehetőséget. Fontosnak tartom, hogy a jelölésemet egyhangúlag fogadta el a közgyűlés, majd a gyülekezetek presbitériumai is egyhangúlag szavaztak meg újra a kerületi felügyelői tisztségre. Ugyanis egyetlen jelöltre is lehet nemmel voksolni.

Az elmúlt hat év alatt igyekeztem a bizalmat megszolgálva lelkiismeretesen, önzetlenül és nagyon nagy szeretettel végezni feladataimat. Szinte minden rendezvényen ott voltam, megszólítható voltam. Nemcsak ünnepi eseményekre, hanem szeretetvendégségekre vagy más alkalmakra is sokszor hívtak. A felügyelők számára évek óta szervezek regionális konferenciákat, ahol a meghívott szakemberek segítségével igyekszem a munkájukat segíteni. Mindezeket természetesen mindenféle ellenszolgáltatás nélkül. Én annyit kaptam már az életben Istentől, és annyira fontos a hitem, hogy azt pénzre váltani nem akarom.

– Aki nyomon követte a Déli Egyházkerület elmúlt hat évét, az tudja, nagyon sok öröm mellett egy-két nehézséggel is szembe kellett nézniük a kerület háza táján Gáncs Péter püspökkel...

– Törvényeink szerint a kerületi felügyelő a püspökkel egyenrangú vezetőként áll az egyházkerület élén. Ez azt is jelenti, hogy nekünk kettőnknek kell a kerületi szintű feladatokat – adott esetben problémákat – felelősen megvitatni, javaslatokat tenni, döntéseket hozni. Ez nem mindig egyszerű, hiszen más-más szeletét látjuk az életnek: egyikünk az egyháztól anyagilag független világiként, másikunk az egyházban benne élő lelkészként, püspökként látja a dolgokat. Ennek ellenére úgy érzem, az elmúlt hat év

alatt püspök úrral jól együtt tudtunk dolgozni. Ha nem így lett volna, nem is vállaltam volna a jelölést.

– Szűk másfél éve töltötte be a felügyelői posztot 2008 februárjában, amikor az Evangélikus Élet interjút közölt Önnel. Ebben két, megoldásra váró feladatot emelt ki. Az egyik a fiatal lelkésznők, pontosabban a gyes, illetve a gyed megoldatlan helyzete volt.

– Ez részben megoldódott. Nagyon szeretném, ha – a világi gyakorlathoz hasonlóan – idővel az egyházban is sikerülne három évre kiterjeszteni ezt az anyagi támogatást.

– A másik „szívügye” a beosztott lelkészek helyzete volt. Idézem az interjúból: „Úgy vélem, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy ne legyenek kitéve lelkési felettesük kényének-kedvének, ne lehessen néha akár a végletekig is kihasználni őket.” Ezzel kapcsolatban történt változás?

– Amikor 2006-ban kerületi felügyelő lettem, több fiatal beosztott lelkészünk is megkeresett ez ügyben. Sok konfliktus származott ugyanis abból, hogy nem biztosította őket munkaköri leírás, így gyakran teljesen kiszámíthatatlan volt, mikor és milyen szolgálatot kellett ellátniuk. Ez, sajnos, ma sincs másként. Hiába tettem javaslatot egy egységes beosztott lelkési munkaköri leírás elkészítésére, az illetékes grémium nem kívánta napirendre tűzni a kérdést.

– Miért nem?

– Arra hivatkoztak, hogy a lelkési díjlevélben benne van a munkaköri leírás is. Nincs benne.

– Minden gyülekezet más, hogyan lehetne akkor egy központi munkaköri leírást megalkotni?

– A beosztott lelkészek feladata mindenhol ugyanaz. A parókus lelkészek végzik a több és felelősségteljesebb munkát.

– Ha már országos grémiumokat említett, Ön nemcsak a Déli Egyházkerület felügyelője, de országosfelügyelő-helyettes is. Az első ciklusa végén milyen képe van a Magyarországi Evangélikus Egyházról?

– Ha finoman akarok fogalmazni, akkor azt mondom, sokkal árnyaltabb, mint a ciklus elején. Megválasztásom előtt átlagos templomba járó, hívó ember voltam, aki abban a megtiszteltetésben részesült, hogy több gyülekezet presbitere is lehetett. Egyházkerületi felügyelőként azonban beleláthattam az egyházi szervezet működésébe, ily módon – sok jó dolog mellett – néhány, számomra megdöbbentő és elfogadhatatlan jelenséget is tapasztaltam.

– Mint például?

– Elsősorban a következetesség fontosságát hangsúlyozom minden-

ben, sajnos azonban sokszor ennek épp az ellenkezőjét tapasztalom. Az egyházban komoly dolgokban kell egymásra építkezni, nem lehet a dolgokat hatévenként újrakezdeni. Az nem vezet sehova, hogy egyszer megszavazunk egy döntést, majd a következő ülésen homlokegyenest ellenkezőképpen döntünk.

– Ez hogyan fordulhat elő?

– A mi egyházunk is a demokrácián alapul. Ebből fakad, hogy döntéshozó testületeinkben egyaránt vannak világi és lelkési küldöttek, akik más-más mentalitásúak. Ráadásul más-más háttérből érkeznek, különféle érdekcsoportokat képviselnek, adott

A SZERZŐ FELVÉTELE

esetben másképp tudják a lobbitevékenységüket érvényesíteni.

– Ön nemegyszer nemmel szavaz még akkor is, ha egyedül marad a véleményével. Nem szegi ez a kedvét?

– Nem, sőt nagyon is fontosnak tartom, hogy a jegyzőkönyvben is rögzítsék a véleményemet. Utólag többször is beigazolódott, hogy nekem volt igazam.

– Például?

– A mentőautó talán a legjobb példa. Az Evangélikus Életben is többször lehetett olvasni a felhívást: adományozzunk mi, evangélikusok egy mentőautót, és így járuljunk hozzá a rossz anyagi helyzetben lévő ország támogatásához. Nem értettem egyet ezzel az elhatározással és felhívással, és az országos presbitériumban egyedül én szavaztam nemmel. Ezután többen felhívtak, és megköszönték, hogy képviseltem a véleményüket. Be is bizonyosodott: a szükséges ötvenmillió forintnak csak a töredéke gyűlt össze adományként a híveinktől. Pikantériája ennek az ügynek, hogy az evangélikus egyház által vásárolt mentőautó nem a szegény országrészek településein jár, hanem az anyagilag jól szituált budapesti II. kerületben...

– A következetességen túl mit emelne még ki az egyház működését illetően?

– A felelősséget. Döntéseink előtt felelősen gondoljuk át, mit szeretnénk, és ehhez milyen feltételek állnak a rendelkezésünkre. Emlékszem arra az országos presbitériumi ülésre, amelyen arról kellett döntenünk, hogy megfinanszírozzuk-e egyik gyülekezetünk tatarozási hiányát. Történt

ugyanis, hogy a vállalkozó lelépett a gyülekezet pénzével, a közösség tagjai pedig – ahogyan lenni szokott – az országos egyházhoz fordultak segítségért. Nem értettem egyet a több millió forint kifizetésével, mert mindez egy kis faluban történt, a vállalkozó is környékbeli volt. Nem hiszem el, hogy ne lehetett volna a megbízás előtt utánaérdeklődni a vállalkozónak, referenciákat gyűjteni a munkájáról.

De a felelősség a másik irányban is igaz. Ha elhatározzuk, hogy segítünk egy gyülekezetnek például egy felújításban, akkor tényleg érezzük a felelősséget, azt, hogy az a közösség számít ránk.

– Úgy látom, a jegyzetei között még van néhány kulcsszó, tehát van, amiről szívesen beszélne...

– Az előző kettőből következik a takarékoság. Az a tapasztalatom, hogy sokszor nincs rendszer gazdasági téren. Van, amire mindig jut pénz, és van, amire nincs – lobbitevékenység, hűbéri viszonyok befolyásolják itt is a döntéseket.

– Ezek elég erős kifejezések.

– De sajnos igazak.

– Térjünk vissza a déli kerülethez.

A kerület honlapján is olvasható az Ön 2011-es felügyelői jelentése, amelyet április végén a nagyszénási közgyűlésen mondott el. Ebben a biztató és örömteli dolgokat emelte ki. Például reménységeként említette a fiatalokat.

– A Déli Egyházkerület oktatási intézményeiben folyó munka méltán lehet a büszkeségünk. Megkértem néhány igazgatót, hogy küldje el, diákjaik milyen eredményeket értek el a különféle versenyeken. Országos megmérettetésekben számos esetben az első három között voltak tanulóink. Ha belekezdene a részletek ismertetésébe, hosszan-hosszan sorolhatnám ezeket a nagyszerű eredményeket.

– Lengyel Anna köztudottan oktatásiintézmény-párti. Pedig sokan vannak azon a véleményen: nem lenne szabad ennyi óvodát, iskolát fenntartanunk. Főleg, hogy nem csak evangélikus diákok tanulnak bennük.

– Igen, én is gyakran hallok ezeket a véleményeket, azonban oktatási intézményeink már bizonyították, hogy életképesek. Emellett na-

gyon fontos missziói feladatot is betöltenek. Emlékezzünk vissza, hogy az elmúlt történelmi korokban a gyülekezeteink építették és tartották fenn iskoláinkat. Sajnos azonban az 1948-as államosításnak valamennyi áldozatul esett, az utána következő évtizedekben maximálisan ellátni a rájuk bízott feladatokat. És gondoljunk bele, micsoda üzenete van annak, ha diákjaink valamelyik evangélikus gimnázium tanulójaként nyerik meg a hazai vagy nemzetközi versenyeket!

– Azonban az is gyakran elhangzik kifogásként, hogy evangélikus iskoláinktól nem növekszenek gyülekezeteink.

– Sajnos ezt én is tapasztalom. De rögtön hozzáteszem azt is: nem biztos, hogy ez az iskolák hibája. Nem a szülők feladata lenne elvinni a gyerekeket a templomba? Gyakran halom kifogásként, hogy olyan fáradt a szülő és a gyerek, nincs ereje az istentiszteletre. Hát nem pont a fáradtnak kell elmenni és töltekezni az ige mellett? A lelki nyomorúságunk megdöbbentő mértékű – azért kell elmenni a templomba, hogy a lelkünk legyen egészséges!

– Felügyelői jelentésében a fiatalok mellett az időseket nevezte meg másik reménységeként.

– A mi kerületünk elől jár az idősek megbecsülésében. Koszorús Oszkár leköszönt nyugat-békési egyházmegyei felügyelő sokat tett ez ügyben. Az egyik regionális felügyelői találkozónkon még memorandumot is megfogalmaztak a résztvevők. Magam is fontosnak tartom, hogy a jó karban lévő, hatvanas, hetvenes éveikben járó nyugdíjasaink feladatokat kapjanak a gyülekezetekben, az egyházban. Alakuljanak látogatócsoportok – mint például a soltvadkerti gyülekezetben –, legyenek foglalkozások, kézimunkakörök, mint például a Deák téren vagy Tótkomlóson.

– Az idei általános tisztújítás során több gyülekezetünkben szép példáját élhették meg a generációváltásnak. Az idősebbek átadták helyüket a fiatalabbaknak a presbitériumokban. Mi a véleménye erről?

– Ez is összecseng az imént említett kulcsszavakkal, a következetességgel és a felelősséggel. Én is azt gondolom, hogy idővel át kell adni a tapasztalatainkat, ki kell nevelni az utódainkat. Fiatalítanunk kell. Andorka Árpád egyházmegyei felügyelőtől láttam erre szép példát: a most induló ciklusban már nem vállalt zsinati tagságot, hanem átadta helyét a fiának, akit meg is választottak egyházmegyei küldöttnek.

Ezt a fiatalítást szeretném én is az egyházkerületifelügyelő-helyettesi tisztségben. Helyettesemként nagyon szívesen dolgoznék együtt dr. Mekis Viktóriával, aki végzettségénél, egyháztudományánál és koránál fogva alkalmas lenne erre a feladatra. De erről a kérdésről is a szeptemberi közgyűlés fog dönteni.

– Mit szeretne másként csinálni az elkövetkezendő hat évben?

– Szigorúbb szeretnék lenni, és szeretnék jobban kiállni a jó dolgok mellett. Egyházunkban nagyon sok érték és értékes ember van – ezeket kell erősítenünk.

■ BODA ZSUZSA

Az északi egyházkerületi felügyelő iktatása – helyszínváltozás

Dr. Fábri Györgynek, az Északi Evangélikus Egyházkerület megválasztott felügyelőjének beiktatására a csömöri evangélikus templomban kerül sor szeptember 21-én, pénteken 14 órai kezdettel. Ezt követően 16 órakor kezdődik az egyházkerület alakuló közgyűlése. Ezekre az alkalmakra minden érdeklődőt szeretettel vár az egyházkerület elnöksége.

Meghívó – felügyelőiktatásra

„Ezüstöm és aranyam nincsen, de amim van, azt adom neked...” (ApCsel 3,6)

A Déli Evangélikus Egyházkerület közgyűlése szeretettel meghívja Önt és kedves családját arra az ünnepi istentiszteletre, amelyen Radosné Lengyel Annát, az egyházkerület ismét megválasztott felügyelőjét Gáncs Péter püspök beiktatja tisztségébe. Az alkalomra szeptember 22-én, szombaton fél 11-kor a kecskeméti evangélikus templomban (6000 Kecskemét, Szabadság tér 3.) kerül sor. Az istentiszteletet ünnepi közgyűlés követi. Erős vár a mi Istenünk!

Lehetetlen elfogultság nélkül írni arról, hogy eltávozott közülünk az Örökkévalóságba kedves testvérünk, barátunk, tanácsadónk, imádkozótársunk, *Brebovszky Gyula*. Elfogultnak kell lennünk, ha elolvassuk az életrajzát, mert ő is elfogult volt egész életében az Isten ügye iránt.

1925. április 19-én született Orosházán. Gyermekkora óta foglalkoztatta a külmisszió gondolata, amikor *Sréter Ferenc* orosházi evangélikációján először hallott ennek fontosságáról. Már a középiskolában a Luther Szövetség elnöke lett, és a teológiára készült. Missziói hivatástudatában erősítették hitoktatói: *Csepregi Béla* és *Koszorús Oszkár*. 1947 nyarán már részt vehetett a misszióegyesület konferenciáján, és a teológiára kerülve újjászervezte a Teológusok Missziói Munkaközösségét.

Egész életét, minden szolgálatát átjárta a külmissziói felelősség. Szívesen szolgált volna Urát idegen földeken is, de hazánkban volt nagyobb szükség rá, és Isten megajándékozta őt azzal, hogy nyugdíjasként sikerült elérnie az Evangelikus Külmissziói Egyesület újjáalakulását 1991-ben, melynek először szervezőtitkára, majd tiszteletbeli elnöke lett.

1949-ben *Szabó József* püspök Malakiás próféta igéjével avatta lelkésszé: „*A papnak ajkai őrzik a tudomán*

mányt, és az ő szájából törvényt várnak, mivel a Seregek Urának követe ő.” (Mal 2,7) Segédlelkészi szolgálatra a budafoki, óbudai, csepeli, csöglei és pápai gyülekezetbe rendelte püspöke. 1955-ben meghívta őt Órimogyorósd gyülekezeté, ahol tizenöt évig szolgált.

Ebben az időben vette feleségül *Radnóti Ilonát*, aki korábban a misszióiskola növendéke volt, és szintén elkötelezte magát a külmissziói szolgálatra. Két gyermekük született: *Éva* és *János*. Felesége minden munkájában hűséges segítőtársa volt; ötvenhárom évet élhettek együtt.

Újabb tizenöt év következett a Békés megyei Csorvason. Nehéz terep, nehéz időken: a pártállami hatalom 1980-ra szinte lehetetlenné tette a gyülekezeti munkát.

Csorvásról Tápiószentmárton gyülekezeté hívta meg, itt tíz év szolgálati időt kapott nyugdíjazásáig. Ebben

az időben egy kicsit felszabadultabban végezhetette missziói munkáját, szervezhetett, tervezhetett. Ekkor

körvonalazódtak benne a külmissziói egyesület tervei is.

1984-ben ismerkedett meg személyesen az általa is nagyon tisztelt *Kunos Jenővel*, aki Kínában végzett missziói szolgálatot a háború előtt. Szoros barátság alakult köztük, ez is segítette őt az egyesület újraindításában. A sok és hasznos tanács mellett igehirdetéseivel és külmissziói iratok terjesztésével, könyvek szerkesztésével szolgált. Megemlíthetjük a *Magyarhoni evangélikus misszionáriusok* és a *Magyarországi Evangelikus Külmissziói Egyesület története* című könyveit.

A Nyugdíjas Lelkészek Otthonába 1998-ban költözött be feleségével együtt. Szolgálatát itt is komolyan vette: a diakonisszák és a nyugdíjasotthon lakói között rendszeresen beszámolt a külmisszió helyzetéről, és közösen is imádkoztak a kinn szolgáló testvérekért.

A betegségek őt sem kímélték, és

Isten többször adott erőt neki a gyógyulásra, de mindennap elkészült arra, hogy el kell búcsúznia e küzdelmes élettől. Megdöbbentő volt, hogy a halála előtti napon, augusztus 14-én jegyzetfüzetébe ezeket a sorokat írta:

„*Tudom*, hogy feltámadok. Hiszem, Jézus vére eltörli bűneimet, örök életem van. Köszönöm a szép 87 évet, csókolok mindenkit szeretettel, Isten az én Uram! Tiétek is ő Krisztusban.

Ne féljetek, a halál csak álom. Legyetek hűségesek, odaát találkozunk.

Isten: Nem ti választottatok engem.

Én: Jézus hívott el, így lettem lelkes. Jó volt neki szolgálni. Nem hiába éltem, a családom tagjai nagy ajándék voltak nekem, igen nagy ajándék.

Áldassék érte az Úr! Kegyelem a reménységem. Boldog nép az, amelynek Istene az Úr! Ámen.”

Kell ehhez valamit hozzátenni? Végezetül álljanak itt Pál apostol szavai: „*Beszédem és igehirdetésem sem az emberi bölcsesség megejtő szavaival hangzott hozzátok, hanem a Lélek bizonyító erejével...*” (1Kor 2,4)

Földi búcsút augusztus 27-én a ke-lenföldi evangélikus templomban vettünk tőle.

■ BENCZE IMRÉNÉ

Meghívó csendesnapra

Szeretettel meghívjuk a Bethánia CE Szövetség budapesti csendesnapjára, amely *Áldjad, lelkem, az Urat!* címmel szeptember 15-én 10 órakor kezdődik a józsefvárosi református templomban (Budapest VIII. ker., Salétrom u. 5.). Alkalmunk 15.30-ig tart. Az ebédszünetben szendvicsekkel és teával tudunk szolgálni a résztvevők számára. Bővebb információ: www.ce-union.hu.

Evangelikus ifjúsági műsor a Magyar Televízióban

Evangelikus ifjúsági műsort közvetít a Magyar Televízió szeptember 9-én, vasárnap az M1-en 10.25-kor, az M2-n 13.25-kor. A műsorban bemutatjuk a *Boyless Voice* együttést. *Brebovszky Klárával*, az együttes vezetőjével *Smidélíusz Gábor* beszélget. Szerkesztő: *Nagy László*, rendező: *Horváth Tamás*.

Istentiszteleti rend • 2012. szeptember 9.

Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 17,11–19; Gal 5,16–24. Alapige: 1Sám 16,13–23. Énekek: 225., 234.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér** 4. de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. (asztali beszélgetések: ismerkedés a KÖSZI-vel); **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsi út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kovácsné Sterczér Rita; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Éva; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Vancsó József emlékezete

(1915–2012)

Alacsony termetű, szikár, barázdált és sovány arcú férfi – ilyen volt, amikor először találkoztam vele kereken harminc éve. Szerény, csendes, sorsához igazodó, a keveset is megbecsülő, szívós természetű, elveihez ragaszkodó emberként, egyéniségként ismertem meg később az évtizedek során. Most a gyömrői új temetőben a sok évtizedes szolgálata alatt megkopott Lutherkabátjában, kezében sokat forgatott és olvasott, megkopott Bibliájával pihen. A kereszt fejfatábláján csak ennyi: *Vancsó József 1915–2012.*

Nem tudom, ki hogyan éli meg a temetői fejfákkal, sírkövekkel s az alattuk nyugvókkal való találkozást. Számomra minden egyes fejfán és sírkövön a szürkének vélt két évszám közt az igazán fénylő és lüktető a nagyködtől! Egy történelmi szakaszt, benne egy megismételhetetlen emberi életet, sorsot jelez.

Vancsó József 1915. február 14-én Temesváron született városvezetői, részben nemesi, nagypolgári családban az első világháború nyomorúságos idején. Felnövekedését követően egyetemet végzett Passauban, és tanári diplomát szerzett filozófia szakon. Egyetemi éve alatt egyre fontosabbá vált számára a teológia, az emberi víziókat, okoskodást és logikát átlépő, Istenről szóló tudomány.

Közben kitört a második világháború, igyekezett hát Passauból hazajutni. Az időközben lezárt magyarromán határon kényszerült átszökni, hogy az övéihez, Temesvárra jusson. Mivel otthon lehetetlen és jövőtlen körülmények fogadták, újra visszaszökött Magyarországra. Felkereste *Ordass Lajos* püspököt, segítségét kérve. A püspök tanári elhelyezkedést javasolt neki, de ő a soproni evangélikus teológiai fakultást választotta, hogy lelkész lehessen.

Sopronban avatta lelkésszé 1949-ben *Szabó József* püspök. Ekkor kezdődtek segédlelkészi évei, de már nem egyedül, hanem élete párjával, *Kalmár Idával*, akivel 1950. február 12-

én kötött házasságot. Hatvankét évi közös, sok-sok terhet, küzdelmet jelentő életútjuk, szolgálatuk innen indult. Pilis, Dánszentmiklós, 1951-ben Mezőtúr, 1952-ben Orosháza volt a szolgálati állomásuk. Volt hely, ahol szolgálati lakás híján gyülekezeti teremben laktak. Ilyen körülmények közé született első gyermekük is. (Később még két gyermekük született.)

1953-ban a Baranya megyei Mágozsra helyezte *Dezséry László* püs-

kezet akkori felügyelőjével, *Garamszegi Jánossal* befejezték az evangéliumhirdetés máig méltó helyének, a templomnak a felépítését.

A szolgálat azonban nem könnyebbedett. Ahogy korábban a kitelepítés roskaasztotta meg a gyülekezeteket, úgy roskaasztotta az egyházi életet és a lelkeket a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek ideológiai pressziója. Pár hithű, szolgálatot is vállaló, ám idősödő hittestvérrel és családjával magára maradt a lelkész az újra csak részvétlen, a politika szorításában gúzsba kötött egyházvezetés árnyékában.

Maga harangozott, maga kántorizált. Telente maga melegegette a megdermedt, paraffinos fűtőolajat éjfél tájt, hogy reggel begyűjthasson a templomban. Többször előfordult, hogy csak év végén tudta felvenni többhavi, csekély fizetését. Felesége kicsi jövedelméből és németnyelv-tanítás, nyelvvizsgára felkészítés szerény díjaiból tartották el a családot. Harminckét évi nehéz, mégis hűséges szolgálat után 1992-ben vonult nyugdíjba.

Ha reá tekintünk, a huszadik századi magyar történelem és evangélikus egyháztörténet nagy fordulatai és egy erdélyi, lelkésszé lett magyar sorsa vetül elénk. Mi mindent megélt! És mi mindent vitt el magával! Hogy mi volt az ő életében is ésszerű vagy ésszerűtlen, saját hibája, mások bűne, Isten kegyelme vagy büntetése – nem tudjuk, nem tudhatjuk. Mi csak „*tűkör által homályosan látunk*” (1Kor 13,12). Csak egyvalaki látta és látja tisztán: teremtető Istenünk.

Ama két évszám közti *nagyködtől* az életútja. Egyben *gondolatjel* is. Isten nagy gondolatának jele, amellyel elhívott mindannyiunkat – pici porszem voltunkban – bizonyágtévőjének.

Isten áldása kísérfje ez év augusztus 9-én Budapesten elhunyt testvérünket s mindazokat, akik időnként megállnak majd sírja mellett, olvasva a fejfán a feliratot: Vancsó József 1915–2012.

■ DR. FOLTIN BRUNÓ

Táblaiskola

Csak kapkodja a fejét az ember így nyár végén, annyi termékbejelentést időzítenek az informatikai cégek erre az időszakra. Az iPhone nevű okostelefonnal és az iPad nevű táblagéppel új korszakot nyitó Apple-nek az ősz elején megjelenő termékeit már hónapok óta találgatások övezik, a nyomában igyekvő többi gyártó pedig szintén erre az időszakra tette rivális termékeinek a bemutatóját.

Érdekes képet mutat jelenleg az informatika világa: mintha minden a táblagépek körül forogna. Nem is régi a hír, hogy Belgium egyik iskolájában a jövő tanévtől kezdve a felsőbb osztályba járók számára kötelező lesz egy iPad táblagép beszerzése. Az önmagában elég drága berendezést persze nem mindenki engedheti meg magának, ezért az iskolától is lehet majd bérelni táblagépeket, az oktatás ipadesítése révén pedig olyan kiadásoktól is meg lehet szabadulni, mint a tankönyvek, a fénymásolatok, a számítógép vagy az atlasz ára.

A flandriai Blankenberg városkában nem mindenki örül ennek az ötletnek, és jelenleg még a tartomány oktatási minisztériuma is vizsgálódik a témában, miközben persze valószínűleg őket is elérte a hír, hogy Dél-Korea és Szingapúr jó néhány iskolájában ezek az eszközök már kisorsították a tankönyveket és füzeteket.

A táblagépek hasonló korszakváltást jeleznek, mint amelyet a személyi számítógépek megjelenése idézett elő. A számítógépek teret nyertek a háztartásokban, és elterjedésükben a legfontosabb tényező a rajtuk futó programok könnyű használhatósága

volt. Az olvasók közül talán többen emlékeznek arra, hogy annak idején a Microsoft Windows 95 operációs rendszerének megjelenésével terjedt el igazán az a grafikus felület, amelyen könnyedén lehetett úgy utasításokat adni, hogy csak rá kellett kattintani a megfelelő ikonra.

A táblagépek esetében az érintőfelületet pedig csak az ujjainkkal kell vezérelni, és az ezekre készült alkalmazásokra még inkább igaz, hogy a használatukhoz szükséges tanulási idő igen rövid. A nagyon fiataloknak vagy nagyon időseknek a táblagép lehet az optimális választás, mert nem kell ismerni magát a rendszert és működését ahhoz, hogy könnyedén használni lehessen.

Az iPadek leglényegesebb jellemzője talán az, hogy ezek a termékek már szinte nem is nélkülözhetik az internetkapcsolatot. Amikor megjelentek az első e-könyv-olvasók, úgy reklámozták őket, hogy azokon egész könyvespolcnyi könyvet vihetünk magunkkal. Bár az alapvető olvasási szokások annak felelnek meg, hogy egyszerre általában csak egy-két könyvet olvasunk, a szlogen igencsak jól hangzott.

Pár év elteltével a táblagépeknek már nem is kell a saját tárolókapacitásukkal büszkélkedniük, hiszen a folyamatos internet-összeköttetésnek köszönhetően olyan helyzetben leszünk, mintha folyton az otthoni könyvespolc előtt vagy egy könyvtárban vagy akár egy könyvtárházban lennénk. Illetve olyan, mintha egyszerre mind a három helyen.

Bár az eszközök drágák, de lenyű-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

göző, ahogy az információ folyamatosan egyre olcsóbbá válik. Az *Encyclopaedia Britannica* húsz évvel ezelőtt körülbelül ezer dollárért kínálta teljes sorozatát. Akkoriban az enciklopédiák dollármilliárdos üzletágat jelentettek, amely egy teljes házalóügynök-gárdát is eltartott. Öt évvel később a piac nagyjából a felére olvadt, és kénytelenek voltak ezeket az embereket szélnek eresztelni.

A változást nem más hozta, mint a Microsoft *Encarta* nevű, cédén megvásárolható enciklopédiája, amelyet viszont 2009-ben vontak ki a forgalomból. Addigra ugyanis az internet és rajta a *Wikipédia* vált egyeduralkodóvá. Napjainkban pedig mindez hozzáférhető egy belga iskola számára akár iskolába menet is...

A szép, új világ képe – bár már határozott körvonalakat mutat – még kicsit távolinak tűnik. Az Online Publishers Association felmérése szerint az amerikaiaknak a „Mi nélkül nem tudna élni?” kérdésre adott válaszaikban még mindig a személyi számítógép (67%) és a televízió (62%) szerepel az első helyen. A 60% feletti értékektől jelentősen lemaradva jönnek az okostelefonok 33%-kal, és még a nyomtatott újságok is éppen megelőzik a 13%-ot kapott táblagépeket.

■ N. B.

Beiskolázási támogatás

Az 1353-as adományvonalon és a www.segelyszervezet.hu/iskolakezdes oldalon ezer család beiskolázási támogatására hirdetett országos adománygyűjtést az Ökumenikus Segélyszervezet, hogy kézzelfogható támogatást nyújthasson korcsoportnak megfelelő, minőségi tanszercsomagok formájában.

Az országos akció keretében negyven rászoruló család gyermeke személyesen vehette át augusztus 31-én *Wolf Katitól* és *Keresztes Ildikótól*, az Ökumenikus Segélyszervezet önkénteseitől az iskolakezdéshez szükséges tanszercsomagját a szervezet budapesti központjában. A népszerű énekesnők mellett *Bakati Gábor*, az akció hivataltos partnere, a Magyar Posta Zrt.

pénzforgalmi vezérigazgató-helyettese és *Lehel László*, az Ökumenikus Segélyszervezet elnök igazgatója is részt vett a csomagok összeállításában és átadásában, valamint a segélyközpontba érkező kérések alapján postázandó hatvan csomag összeállításában és postaautóba bepakolásában.

A segélyszervezet több vidéki intézménye is megkezdte a tanévkezdéshez szükséges egységcsomagok átadását. A szeptember 30-ig tartó akció a hazai rászorulókat támogatása mellett több száz kárpátaljai (Beregszász és környéke) és erdélyi (Marosvásárhely és környéke) család gyermekeinek is segítő kezét nyújt a tanévkezdéséhez.

Az 1353-as adományvonalon hívásunként 250 forinttal támogatható az

iskolakezdesi adománygyűjtés. Harminc-negyven hívás árából jelentős segítséget nyújtó tanszercsomaggal támogatható egy-egy rászoruló család. Ezekben komplett füzetcsomag és tanszerek találhatók.

A folyamatosan érkező támogatási kérések miatt újabb adományozási lehetőséget indított az Ökumenikus Segélyszervezet. A www.segelyszervezet.hu/iskolakezdes oldalon elérhető online adományozáshoz mindössze egy bankkártya szükséges, és néhány perc alatt, egyénileg meghatározható összegben, tetszőleges számú gyermek beiskolázásának támogatására nyílik interaktív lehetőség.

► *EvÉlet-infó*

HIRDETÉS

Meghívó – Sarepta-születésnap

Szeretettel hívunk mindenkit a Sarepta Budai Evangelikus Szeretetotthon (1029 Budapest, Báthori u. 8.) 61. születésnapjára.

Program

Szeptember 14., péntek • 9.00: Áhítat • 15.00: *Fűke Szabolcs* evangelikus lelkész vezetésével a *Large Room* zenekar – evangelikus „nehéz”-zenei formáció, amelyben a funky és a dzsessz elemei keverednek a rockkal

Szeptember 15., szombat • 10.00: *Sztehlo Gábor* sírjának megkoszorúzása a Farkasréti temetőben • 16.00: *Cédrus* táncegyüttes

Szeptember 16., vasárnap • 10.00: Ünnepi hálaadó istentisztelet – ígét hirdet: *Anya Zadernack* lelkész, közreműködik a pesthidegkúti gyülekezet kórusa • Köszöntések, a Stehlo-ház megkoszorúzása • 11.30: Ebéd, amelyre mindenkit várunk: berlini bratwurst, töltött káposzta, túrós, meggyes-mákos rétes, kávé, üdítők • 12.30: *Salty Dog* zenekar: *Molnár Botond* (gitár, ének), *Besenyei Csaba* (szájharmonika, ének) – észak-amerikai népzene: blues, country, spirituálé • 13.30: Divatbemutató – az intézmény adományruháit bemutatják a lakók és a dolgozók • 14.30: a *Sarepta Szeretetkórus* szolgálata

Ünnepségeinken adományokat elfogadunk, mert új házat építünk fogyatékos lakóink számára. Szíves segítségüket köszönettel és hálával fogadjuk. Számlaszámunk: 11702036-22380599.

SZTOJANOVICS ANDRÁS *igazgató lelkész*
JEGESI ZOLTÁNNÉ *otthonvezető*

EVÉL&LEVÉL

Szívem Tállyán újra...

„Szívem táján újra nyár van” – hangzik helyesen a *Nox* együttes dalának szövege, én mégis azért kölcsönöztem ezt a kissé átfogalmazott strófát, mert május 19-i tállyai házasságkötésünk óta még szívesebben veszem az utat az ot-tani evangelikus templom felé. Így volt ez augusztus 25-én, az év legforróbb napján is, hiszen hol is volna jobb egy ilyen tikkasztó napon, mint a templom hűvösében, az Isten közelében?!

Az egykor szebb napokat megélt településen egyvalami nem változik. Cso-dás borok készülnek itt már évszázadok óta. Ezt igazolja az is, hogy amikor a tridenti zsinat idején *IV. Piusz* pápával tállyai bort kóstoltattak, ő így vélekedett róla: „Summum Pontificem talia vina decent!”, azaz: „Öszentségének ilyen (tállyai) bor dukál.”

Sok dolog azonban sajnos változik. Többek között az, hogy a községben és a környékén élő evangelikusok száma sajnálatos módon nagyon lecsökkent. Míg 1948-ig a tállyai gyülekezet saját iskolát tartott fenn, addig mára evangelikus gyermek is alig akad.

Éppen ezért Tállya is része annak a missziói egyházközségnek, mely Aba-újszántón és Tokajon keresztül egészen Sátoraljaújhelyig terjed. Férjem, *Asztalos Richárd* helyi lelkész nagy utat jár be, hogy elérje e gyülekezetek hozzávetőleg hatvan-hetven aktív tagját.

Nagy öröm azonban, hogy minden évben van egy nap, melyre meghívást kapnak mind a Borsod-Hevesi, mind a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye gyülekeze-teinek tagjai, és megtölthetünk egy olyan hatalmas templomot, mint a tállyai.

Ebben az évben *D. Szebik Imre* nyugalmazott püspök volt a csendesnap fő vendége, aki nagy örömmel fogadta el a meghívást, hiszen ez a vidék különösen kedves számára, esperesként, majd főpásztorként is szívügyének tekintette a térség evangelikusainak sorsát, s a missziói egyházközség is az ő kezdeményezésére alakult még 2005-ben.

A közös énektanulás utáni nyitóáhítatban Asztalos Richárd az *Útmutató* aznapi ószövegségi igéje alapján prédikált a Jákób által Bételnek elnevezett helyről, Isten házáról, s visszaemlékezett arra, hogyan is kapcsolódott össze élete a hittel egy templomban átélt élményen keresztül.

Az igehirdetést követő fórumbeszélgetés moderátora, *Molnár József* di-ósgyőri lelkész az áhítat alap gondolatából kiindulva az evangelikussággal való első találkozás kérdésével indította az egyházunk jövőképéről folyó diskurzust, melyben püspök úr beszélgetőtársa *Sándor Frigyes*, a Borsod-Hevesi Egyházmegye esperese, *Gyuris Miklós* borsod-hevesi egyházmegyei felügyelő és *Fellegvári Zoltán*, a miskolci evangelikus gimnázium igazgatója volt.

A beszélgetés végeztével a miskolci *In His Steps* zenekarral énekelve, tap-solva dicsérhettük az Urat, majd az Oroszlános Borvendéglő hús pincéjében elfogyasztott ebéd után D. Szebik Imre fotókkal illusztrált beszámoló-ját hallhattuk püspöki szolgálatának legszebb és legnehezebb pillanatairól. Az ötven év lelkészi szolgálat adta tudás és tapasztalat, illetve a püspök úr természetéből adódó derűlátás a hallgatóiban is megerősítette a hitet és a reménységet: tennünk kell a dolgunkat, és Istenre kell bízunk a jövőt.

A csendesnapot záró úrvacsorás istentiszteleten *Tóth Melinda* ózdi lelkész arra biztatta a gyülekezetet, hogy merjék a gondjaikat bátran Jézusra bízni, aki ígérete szerint velünk van minden napon a világ végezetéig.

DR. ASZTALOS ÉVA (*Tállya*)

Evangeliumi (evangelikus) műhely?

Az *Evangelikus Élet* augusztus 12-i számának 8. oldalán megjelent tudósítással (*Kétarcú Völgy*) kapcsolatban a tények rögzítése végett a következőket érdemes megjegyezni.

- Az autonóm gyülekezet, bármelyik is, a Hit Gyülekezetéből kivált közösség (szekta), semmi köze az evangelikus egyházhoz.
- Az autonóm gyülekezetbe több evangelikus egyháztagunk is áttért, semmiféle kapcsolatot nem tartva azóta az evangelikus egyházzal, annak egyik gyülekezetével sem. Érdekes, hogy az evangelikus templom viszont kell a térítésükhöz!
- A Szentírás szerint a Szentlélek az Isten igéjéhez köti magát, még akkor is, ha az igehirdetést némelyek unalmasnak gondolják. Talán Pál apostolé is az volt, hiszen *Eutikhosz* elaludt rajta, és kiesett az ablakon.
- Az Isten igéje élő és ható, az ige teremti az egyházat és a hitet, és nem egy színdarab vagy előadás vagy bármilyen csodálatos emberi produkció!
- Nem lehet (!) egyházunkban – amelyik az Isten igéjéhez köti magát – így lebecsülni és lebecsmérelni a vasárnapi igehirdetést, hogy az vízszintes, szem-beállítva egy színelőadással, frenetikus élménnyel! Nem az istentisztelet a hit-életünk középpontja? Ha nem, akkor igen nagy baj van, mert nem hirdettetik tisztán és igazán az Isten igéje, és a szentségek nem rendeltetésszerűen, azaz helytelenül szolgálatnak ki! És akkor az már nem egyház, hanem szekta! Remélem, mi még nem az vagyunk.

ISÓ ZOLTÁN *lelkész (Veszprém)*

Megköszönve a tények rögzítését, a vállaltan és reflektáltan szubjektív cikk védelmében annak szerzője a következőket emeli ki.

A Budapesti Autonóm Gyülekezet tevékenységéből csak az idei völgybéli megnyilatkozásokat vizsgálta, kiváltképp a színházi produkciókat, melyek – művészi produktumok lévén – valóban a nézőre tett hatással, a látvánnyal játszanak. A szerző nem kívánt azonosulni a közösség evangélizációs stílusával.

A méltatlankodást kiváltó „vérszegény” jelző a következő kontextusban szerepel a szövegben: „Az előadások előtt, után lehetőség van beszélgetésre. A személyes hangnem hívogatóbb, mélyrehatóbb, mint egy vérszegény vasárnapi prédikáció, amely után csak a hiányérzet marad...” *A cikk szerzője nem kívánt általánosítani, csupán az ellentételezés írástechnikai módszerét használta.*

■ KINYIK ANITA

Budavárért éremmel kitüntetett evangelikus lelkész

A Budavári Önkormányzat Képviselő-testülete *Budavárért* emlékérmet adományozott *Madocsa Miklós* nyugalmazott evangelikus lelkésznek szeptember 2-án. Gratulálunk a kitüntetéshez!

HÍREK, HIRDETÉSEK

Meghívó – lelkesziktatásra

„...keressétek először az Isten országát és igazságát, és ezek is mind ráadá-sul megadatnak nektek.” (Mt 6,33)

A Budafoki Evangélikus Egyházközség szeretettel meghívja megválasztott lelkésze, *Hokker Zsolt* ünnepélyes beiktatására szeptember 16-án 15 órára a budafoki evangélikus templomba (1221 Budapest, Játék u. 16.). A beiktatás szolgálatát *Bence Imre*, a Budai Evangélikus Egyházmegye esperese végzi. Szeretettel várjuk az ünnepi istentiszteletet követő fogadásra is.

GYÁSZHÍR

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy *Százazné Körösy Edit*, az oroshá-zi gyülekezet levéltárosa tragikus hirtelenséggel augusztus 28-án elhunyt. Búcsút szeptember 7-én veszünk tőle az orosházi evangé-likus templomban.

Dr. Száraz Csenge Gitta

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb szeptember 11-én 19 órától Taizé-ima és ének-együttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranycsoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Farkasréti ökumenikus esték

A *Farkasréti ökumenikus esték* következő alkalmán, szeptember 10-én, hétfőn, 18.30-kor *Náray-Szabó Gábor* egyetemi tanár *Mer-re tart a magyar nemzet?* címmel tart előadást és vezet beszélgetést az evangélikus–református temp-lomban (Budapest XI. ker., Német-völgyi út 138.). Sok szeretettel vá-runk minden érdeklődőt!

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (szeptember 9.)

Bizonyosan megszabadítalak, nem esel el fegyvertől, és életedet ajándékul ka-pod, mert bízta!l bennem! – így szól az Úr. Jer 39,18 (Jn 11,26a; Lk 17,11–19; Róm 8,12–13/14–17; Zsolt 146) E mondat eredetileg Ebed-Meleknek, a ki-rályi palota etióp származású tisztjének szólt, aki közbenjárt Jeremiás érde-kében, amikor a ciszternába dobták. Isten erre adott válasza a mai ige: ami-kor a babiloni seregek elfoglalják Jeruzsálemet, Ebed-Melek megmenekül. Minket talán életveszély nem fenyeget, mégis adódhatnak olyan helyzetek, amikor hívő ismerősünket sérelem éri, és nem mindegy, hogy ilyenkor ho-gyan viselkedünk. A bátor kiállás ugyanis az Úrban való bizalom jele lehet.

Hétfő (szeptember 10.)

Bizony nem szunnyad, nem alszik Izráel őrizője! Zsolt 121,4 (Róm 13,12; 2Tim 1,1–6/7/; Jer 14,1–16) A zsoltáros megszokhatta, hogy városát örök vigyáz-zák, akik figyelmeztetik a lakosságot a közelgő veszély láttán, de manapság, a térfigyelős kamerák világában sokan nem érzik magukat biztonságban. Az nem kérdés, hogy Isten ránk való odafigyelése egyetlen pillanatra sem szü-netel, de vajon tudatában vagyunk-e ennek?

Kedd (szeptember 11.)

Még nyelvemem sincs a szó, te már pontosan tudod, Uram. Zsolt 139,4 (1Tim 5,25; Jn 9,24–38/39–41/; Jer 15,10.15–21) Az Úr jól ismer minket. Nemcsak azt hall-ja, amit mondunk, hanem azt is, ami gondolatként, szándékként megszületik bennünk. Nem szabad azonban, hogy ez kényelmessé tegye és egyoldalúvá vál-toztassa a közöttünk lévő kommunikációt! Megkísérthet ugyanis bennünket, hogy ne mondjuk el neki azt, amit úgyis tud. Ma arra döbbsenthet rá az ige, hogy milyen óriási szükségünk van a vele való kapcsolat szüntelen ápolására, s hogy milyen fantasztikus az, hogy ő pontatlan megfogalmazásunkat is jól érti...

Szerda (szeptember 12.)

Az Úr szeretete mindörökké az istenfélőkkel van, és igazsága még az unoká-ikkal is; azokkal, akik megtartják szövetségét. Zsolt 103,17–18 (Kol 1,23; Filem 1–16/17–22/; Jer 16,1–13) Egy olyan világban, ahol az emberek többsége nem tud vagy nem akar hosszú távon gondolkodni, és a generációk közötti kapcso-latok is egyre szűkülnek, szíven üthet e mondat. A zsoltáros ugyanis Isten sze-retetéről nem csupán saját életének összefüggésében tesz bizonytságot, hanem generációs távlatokban értelmezi. Csodálatos, hogy az Úr igralma tartotta meg és hordozta elődeinket, és kíséri majd az utánunk jövő nemzedékeket is. Mert Isten ennyire szereti az embert...

Csütörtök (szeptember 13.)

Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több, nyolcvan esztendő, és nagyobb ré-szük hiábavaló fáradság, olyan gyorsan eltűnik, mintha repülnénk. Zsolt 90,10 (2Kor 4,18; 1Krón 29,9–18; Jer 17,5–13) Fiatalon azt hisszük, rengeteg időnk van arra, hogy megvalósítsuk terveinket, és valami maradandót alkossunk. Aztán egyszer azon kapjuk magunkat, hogy elröptült az élet, évtizedek vannak mögöt-tünk, és sok minden hiábavalónak és értéktelennek bizonyult, amiért annyit fá-radoztunk. Igen, ismerős a zsoltárosból feltörő érzés. E mondat azonban rejt bátorító üzenetet is, mert rámutat arra, hogy nem az egész életünk, hanem csak bizonyos része hiábavaló. Fantasztikus érték és lehetőség, hogy közben Isten megszólít, és úgy formál, hogy válaszolni tudjunk szeretetére. Nem hiábavaló az az idő, amelyet az Úrral való imádkozó közösségben, igéjére figyelve töltünk. Ma arra kapunk buzdítást, hogy gyarapítsuk az ilyen értékes percek számát!

Péntek (szeptember 14.)

Minthogy ezeket várjátok, igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek ta-láljon benneteket békességben. 2Pt 3,14 (Zsolt 85,10–11; Jn 13,31–35; Jer 18,1–12) Arról van szó a megelőző versekben – és erre utal az ezeket szócska –, hogy egye-sek már türelmetlenül várják az Úr napját, Krisztus második eljöveteletét. Az apos-tol válaszának mai napra rendelt része feladatot ad, s ez bizony nekünk is szól: igyekezzünk, hogy a rendelkezésünkre álló időben minél inkább az ő tetszése szerint éljünk, és vegyük fel ma is a harcot a bűnnel és a békétlenséggel!

Szombat (szeptember 15.)

Járuljatok Jézus Krisztushoz, mint élő köhöz, amelyet az emberek ugyan meg-vetettek, amely azonban Isten előtt „kiválasztott és drága.” 1Pt 2,4 (Zsolt 18,47; 2Thessz 2,13–17; Jer 19,1–13) Nagy a különbség a megvetett és a kiválasztott helyzet között, mint ahogy az emberek véleménye és Isten szuverén dönté-se között is hatalmas a távolság. Akiket nem érint meg a Jézusban megnyil-vánuló nagy szeretet, megvetik őt; de akik meglátják benne Isten választá-sát, azoknak az élete új alapokra kerül. Erre kapunk meghívást: jöjjünk hát Jézushoz, mert csak hozzá kapcsolódva épülhet életünk örök alapokra!

■ HULEJ ENIKÓ

Meghívó tanévnyitó istentiszteletre

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeptember 14-én, 14.30-kor tart-ja tanévnyitó istentiszteletét és ünnepi ülését a budapest-zuglói evangé-likus templomban (XIV. ker., Lőcsei út 32.). Az istentisztelet igehirdetői szolgálatát *Gáncs Péter* püspök végzi. Ünnepeinkre szeretettel meghívjuk.

DR. SZABÓ LAJOS rektor

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.05 / Régió rádió <i>Zsinatoló</i> (vasárnapi ökumenikus műsor)	6.35 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó)	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Schubert: Esz-dúr mise	7.35 / Duna Tv <i>Róma pápai és a magyarok</i> (ismeretterjesztő sorozat)
10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet</i> <i>közvetítése a debreceni Nagytemplomból</i> Igét hirdet Bölcskei Gusztáv püspök	13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórája	11.05 / M2 <i>Az én Budapestem</i> 15.30 / M1 <i>Emma</i> (angol romantikus dráma, 2009) (53')	9.05 / Duna Tv <i>Magyar elsők</i> Az első magyar kerékpárosok
10.25 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>	16.30 / Duna Tv <i>Bor, kenyér, Balaton</i>	19.00 / Pax Tv <i>Kerékpártúra egyháztörténeti utakon</i> (ítélfilm)	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórája
15.05 / Bartók rádió <i>Jubilate Deo</i> Évszázadok egyházi muzsikája	18.45 / Bartók rádió <i>Kritikus füllel</i> Schubert: VIII. (Befejezetlen) szimfónia	19.25 / Kossuth rádió <i>Tetten ért szavak</i> (anyanyelvi műsor)	20.55 / Bartók rádió <i>Örkény István:</i> <i>Egyperces novellák</i>
15.25 / Duna World <i>A meghódított Kárpát-medence</i> (magyar ismeretterjesztő film)	20.15 / M1 <i>Kastély csillagfényben</i> (magyar tévéjáték, 1987) (55')	21.30 / Duna Tv <i>Haragban a világgal</i> (amerikai játékfilm, 1955) (107')	21.00 / M1 <i>Pesty Fekete doboz</i> Pesty László dokumentumműsora
21.10 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Benne: Mendelssohn: Paulus oratórium	21.25 / Duna Tv <i>Szeptember 11. – A terror napja</i> (amerikai dokumentumfilm-sorozat)		21.15 / Duna Tv <i>Lélektől lélekig</i> (angol–dél-afrikai–francia játékfilm, 2005) (117')
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Martin Lückér játszik a frankfurti Katalin-templom orgonáján	8.30 / M2 <i>Zöld tea</i> (ökomagazin)	10.00 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó)	8.05 / Régió rádió <i>Kapocs</i> (vasárnapi ökumenikus műsor)
12.00 / Bartók rádió <i>Hangverseny délidőben</i> Benne: Dvořák: Stabat Mater	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Bach: 161. kantáta – Komm, du süsse Todesstunde	14.00 / Bartók rádió <i>Muzsikuslegendák</i> Benne: Bach: Duett a 78. kantátából	10.05 / M1 <i>Református magazin</i>
12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a pitvarosi evangélikus templomból</i>	14.00 / Bartók rádió <i>A hét zenészerzője:</i> <i>Szergej Rahmanyinov</i> Egyházzene	16.40 / Pax Tv <i>Itt az Isten köztünk</i> (ismeretterjesztő film)	10.30 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>
19.52 / Kossuth rádió <i>A cipőcska</i> (orosz népmese)	16.05 / Duna Tv <i>Világvedett lehetne</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	18.05 / Kossuth rádió <i>Az én muzsikám</i> Portré népzeneivel – Novák Péter	13.35 / Bartók rádió <i>Budapesti Bach-hét 2012</i> Kovács Péter orgonál a Deák téri evangélikus templomban
20.10 / Duna Tv <i>Égető Eszter</i> (magyar tévéfilmsorozat)	16.15 / Duna World Térkép – válogatás	20.00 / Pax Tv <i>A Megfeszített</i> (koncertfilm, rockopera két felvonásban)	15.30 / Duna World <i>Szabadságunk szobra</i> (magyar dokumentumfilm)
23.40 / Duna Tv <i>MűpArt Classic</i> Brahms-est a Művészetek Palotájában	19.00 / Viasat History <i>Barokk!</i> (angol ismeretterjesztő sorozat)	21.45 / M1 <i>Nemzeti vágta</i> 22.10 / M1 <i>Bounty</i> (angol–amerikai filmdráma, 1984) (129')	18.00 / Duna World <i>Kossuth, magyarok Mózese – Töredékek a Kossuth-kultuszról</i> (magyar dokumentumfilm)

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikusetlet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evetlet@kgyt.hu). **Rovatvezetők:** Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendek K. Péter – Oratio occumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).
Szerkesztőbizottság: Adámi Mária, Boda Zsuzsa, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kendek K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendek K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

